

E G O N
R A N N E T

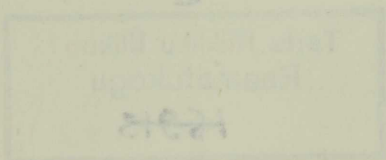
Ameerika
elulaad

EGON RANNET
AMEERIKA ELULAAD

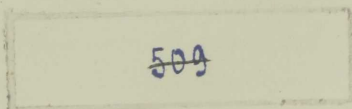
EGON RANNET

AMEERIKA ELULAAD

LÜHIJUTTE,
EPIGRAMME,
FÖLJETONE

127334

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1951

Illustreerinud Alfred Saldre.

2

Tartu Riikliku Ülikoo i
Raamatukogu

~~16913~~

157334

PIDAS SÕNA...

Enne valimisi Truman andis sõna:

„Ainsat neegrit enam võlla ei või tuua!”

Pärast valimisi lahti laskis kõma:

„Nüüd vald paariviisi tohib neegreid puua...”

HEAMEELT BESSIELE...

Hoggart-farmi piirimaal elunev Joshua Sykes koos poja Samiga tulid sellel hommikul haakoormaga rohtlast, kui neile ratsutas vastu salk mehi laiade mehhiko kaabudega silmil; teiste vahel ratsutas keegi suurel, mustal sadulata täkul. Lähenejaid silmitsedes muutus Joshua kaameks ja ootamatu ägedusega pööras ta hobuse rööpmeist välja ning keeras kaariku minema põiki senisele suunale.

Poeg vaatas imestunult isale; pöördus siis uudistama ratsanikke, aga Joshua karmi häälega öeldud sõnad sundisid Sam'i lähenejate asemel silmitsema oma lohusseljalise, jämedakerelise ruuna kiuslikult tahakõõritavat pead. Sam tahtis veel piiluda, ent küünarnukitõuge isalt pidi poisi koormalt peaaegu kukutama.

„Mis sa vahid?“ kähistas Joshua raevunult ja Sam püsis pead õlgade vahele tõmmates umbes pool minutit tummana. Siis aga, tundes hästi oma mõnusaloomulist isa, söandas ta küsida:

„Kuhu sa, taat, sõidad? Ees pole ju muud kui mättad...“

„Kuhu?“ kostis Joshualt. „Kuju sõidan. Mis siis, et mättad...“

Ent Sam ei leppinud selle kaelamurdva sõiduga. Haakoorma oksatüükailt pidet otsides jätkas ta:

„Ma ei saa aru, keda sa kardad... Need olid ju siitkandi mehed! Ja esimene oli kindlasti pankur Worth — ainult teistmoodi riides... Mis sa arvad, isa — kuhu nad lähevad?”

„Sõitma lähevad,” ühmas Joshua. Ta peatas ruuna ja vaatas üle-õla tagasi.

„Sõitma...? Siin, rohtlas?” imestas Sam. „Worth istub ju sel ajal harilikult pangas...”

„Alati ei istu,” vastas Joshua. „Vahel tahavad nad endid nähtavasti liigutada... Nad teevad sporti,” leidis ta siis tigidalt õige sõna.

„Sporti?” imestas Sam, tolmupilves kaugenevaid mehi jälgides. „Ma ei teadnudki, et mister Worth ratsutada armastab...”

„Aga, nagu näed, armastab... Nõõh!... Pööra!” rebis vanamees hobust teele tagasi.

Ent Sam ei jäänud veelgi rahule.

„Aga miks sa, taat, kõrvale keerasid? Ise tead küll, et kaariku rattad ei ole kõvasti otsas...”

„Rattad?” ümahtas vana Sykes. „Tahtsingi proovida...” rabeles ta ennast uuesti välja. „Noh, näed — olid päris kõvasti otsas!” Ja ohjahaaruga nähvates sundis ta vana, kangejalgse hobuse sörkima.

Kuna Samil oli küllalt tegemist enda kinnihoidmisega, sai vana Joshua mõlgutada omi mõtteid. „Õieti ütlesin poisile, et sport... See on ju härraste sport!... Äh, kurrat — mida ometi teha?!” Ja ruun sai uue, teenimatu sähvaku.

Samile see aga sugugi ei meeldinud.

„Miks sa Micky't lööd? Enne sõidad mööda mättaid ja siis veel peksad ka!” Ta vaatas imestunult isale. „Mis su silmadel on?”

„Midagi... tuul tegi kibedaks,” vastas Joshua ja vaatas kõrvale. Kihutava kaariku künkalt alla pöör-

dudes ilmus vasakult nähtavale linnake — hall, kuiv ja tolmune väikelinn, nagu neid Ameerikas on tuhandeid. Joshua silmitses tigidalt kokkupigistatud huu-
lil seda laineplekk-katustega onnidemügerikku, mille keskelt järsult kerkisid linna ärisüdame punasest telliskivist kvartaalid. Ei kuskil lappi rohelist, näis see asula endast õhkuvat leppimatust kõigega... Joshua pilk libises edasi, kuni jäi peatuma kõrgel, inetul, murdunud ladvaga seedril. Joshua sülitas.

„Ja tema ei näe,“ kirus ta mõttes. „Ise on ta kohtunik... Kindlasti istub ta oma muktud plikaga aias selle puukoletise all ja mõtleb välja uusi, rumalaid seadusi... On elu!“

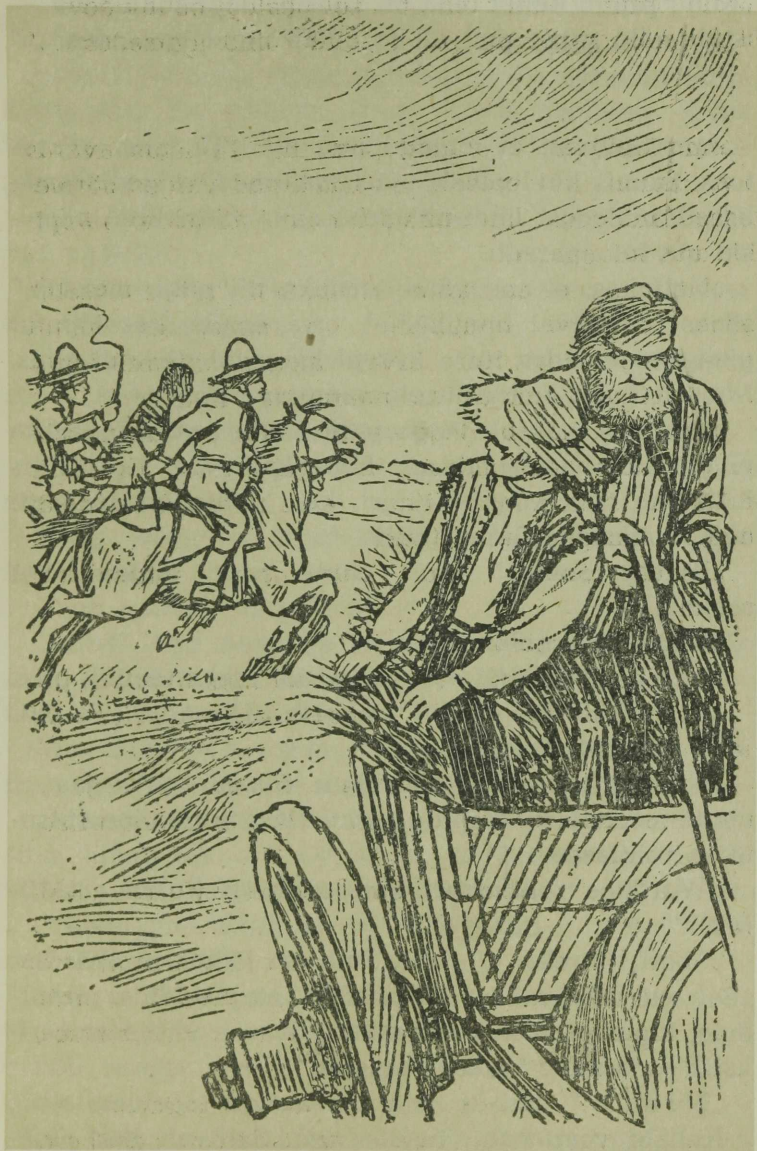
Joshua Sykesi vanem poeg Martin, kes töötas Hoggart-farmis ühe karjusena, pingutas just töölesõitmi-
seks sadulavööd, kui kaarik haakoormaga halval teel hullumoodi kõikudes lähemale vuras. Vanamees hüppas maha, jooksis Martini juurde ja kähistas:

„Bill viidi praegu lõhendikule!“

Martin hammustas huulde, ent ta ei öelnud sõnagi. Hüpanud sadulasse kappas ta, selle asemel et Hoggart-farmi pöörduda, vana jõesängi poole. Varsti nägi Joshua, et Martin pöördus lõhendikkupidi rohtlasse.

„Oh kurat, kurat!“ vandus Joshua ja raputas murdunud ladvaga seedri poole rusikaid...

Samal ajal kaugusse kadunud ratsanikesalgas, kelle teekonda märkis pidevalt kerkiv punakas tolmupilv, eietas üks ratsanikest mõtteid samast puust, millest Joshuagi. See oli John Murray — pastorist isa advokaadist poeg — kellest linnakese äri-ringkondades räägiti, et ta abiellub peatselt kohtunik Sullivani tütre Ann'iga. Murray kurvastas, et ta ei saanud miss Sullivanile sõnagi öelda enda täna hommikusest ootamatust väljasõidust. „Nüüd Ann ootab,“ mõtles ta.

„Minu pruut, kellel täna on veel pealegi sünnipäev — istub selle suure puu all ja ootab mind igatsedes...”

*

Ann Sullivan ei istunud puu all. Ta istus avaras toas, kaunis kui lootoslill ja tema õrnad, valged sõrmekesed, milledest ühel uhkeldas suur vääriskivi, näppisid uut fotoaparaati.

„Naljakas, et see väike riistake nii palju maksab,” sõnas ta laulval linnuhäälel oma emale, kes lõputut pitsi heegeldades tütre kõrval mugaval diivanil istus. Mrs. Sullivan heitis tütrele naeratava pilgu.

„Jah, see maksab tõega palju,” ütles ta. „Aga isale ei ole sinu jaoks midagi liiga kallis...” Ta jälgis õrnusega oma kaunist tütart, kes, riputanud aparadi endale rihmaga õlale, tõusis.

„Kuidas sobib?” Ann astus paar tantsisklevat sammu.

„Kaunitarile sobib kõik...”

Selle komplimendi eest sai emale osaks tänulik pilk.

„Kuhu küll John jääb?” imestas äkki Ann. „Ta pidi juba varakult tulema...”

„John?” Mrs. Sullivan sulges silmad. „Ah jaa... mulle meenub, et ta pidi pankur Worthiga täna ratsutama rohtlasse...”

„Worthiga rohtlasse?” Ann kergitas kulme. „Milleks?”

„Sport, tütreke...” Mrs. Sullivan jätkas naeratades: „See on ikka nii... Peigmehed, et meeldida pruutidele, kipuvad kõik sportima... See on ehtne ameerikalik joon meie tublides poistes!”

„Nii-nii...” ümises Ann aparadiga tegeldes.

Kellale vaatamata tundis Mrs. Sullivan hea pere-naise vaistuga, et on saabumas aeg lunchiks.

„Ann, kallis,” sõnas ta. „Palun kutsu Bessie.”

„Kohe, emake...”

Kellanööri otsas rippuv koolibri juba peaaegu jättis kõikumise, kui kutsutu ilmus. Mrs. Sullivan jälgis hoolega pitsi silmkoe tekkimist ega märganud seejärel vana neegritari nutuseid silmi.

„Kas kohtunik on kabinetis, Bessie?” küsis Mrs. Sullivan vaikselt.

„On, mylady.” Vastuse toon äratas korraga nii ema kui tütre tähelepanu.

„Bessie — mis on juhtunud?” Ann lähenes neegritarile. „Räägi, Bessie, mis sinuga on...?”

Heegelvardad diivanil peatusid.

„Bessie,” kõlas madal, noomiv hääl. „Vasta, kui sinult küsitakse!”

Vana neegritar kattis põllega näo, summutades käheda oige.

„Nad poovad täna Billi...”

„Billi?” Ann pingutas mälu. „Missugust Billi?” Ta heitis pilgu emale, kes hajameelselt jätkas heegeldamist. „Ega ometi...?”

Mrs. Sullivan noogutas. Ruumi tekkinud vaikust häiris ainult kramplikult mahasurutud nuuksumine.

„Ma ei tahtnud sulle öelda, Ann, sest täna on ju sinu sünnipäev...” Oli näha, et Bessie juuresolek takistas Mrs. Sullivani oma mõtteid vabalt avaldamast.

„Täna sind, memme. Aga ütle palun — miks? Miks nad Billi poovad...?”

„Ma ei tea täpselt... Isa mainis möödamindes, et ta oli valgetega kakelnud.”

Põll langes Bessie näo eest ja ta sõnas pisarate voolates:

„Ja kuigi ta rumal kakles... kuigi ta rumal... Nad ju tungisid kõik talle kallale... kõik need joodikud...”

ja mõnitasid! Aga selle eest puua...?! Koeragi... ei pooda..." kogeles ta edasi, „kui ta, rumal... rumalusest hammustabki... inimesi, kes teda peksid..."

„Mine, Bessie," lausus mrs. Sullivan leebelt. „Mine ja korralda laud. Nutt ju ei aita..."

Ent Bessie ei läinud. Ta langes vaibale põlvili.

„Palun teid, miss... ta on minu õepoeg... ainuke... Teie isa on linna võimsaim mees... Palun teid, miss... Vaadake!" Harutanud põlletaskust võetud rätist kartongitükikese, ulatas ta selle Ann'ile. „Vaadake, miss... kuidas nad võivad teda puua?"

Ann silmitses väikest, kulunud fotot, millel kaheistkümneme-aastane neegripoiss muretult naeratas.

„Ta oli ju, miss," nuuksus Bessie, „palju aastaid teie mängukaaslane! Ta on ju hea... Teie teate seda, miss... Te ju ise ütlesite, et ta on parem kui ükski teine neeger..."

Ann ulatas pildi tagasi.

„See on kõik, mis mul temast on..." jätkas Bessie. „Ainult see väike, tuhm pildike... Ja ma tean, et ma nutan ennast selle juures pimedaks..." Ta ei tõstnud Ann'ile pilku. „Palun teid, miss!..."

„Mul on sinust kahju, Bessie," sõnas Ann mahedalt. Mrs. Sullivan tõusis.

„Aitab, Bessie. Mine nüüd ja kata laud."

„Kohe, mylady," pomises neegritar. „Kohe..." Ta tõusis aeglaselt. Ja siis ütles Ann:

„Ma lähen räägin taadiga, memm."

„Jumal õnnistagu teid, miss," kogeles teenija. „Ma uskusin, et teie... nii ilus... olete ka hea..."

Ann heitis käega.

„Palun, mine nüüd."

„Ann, ära sega isa sellesse," alustas mrs. Sullivan kohe, kui Bessie oli lahkunud. „Isa ei salli seda, kui

talle räägitakse lintšimistest! Ära pahanda teda...
Ära minel!"

"Lähen. Ma tahan — ja lähen!..." Ja Ann läkski.

"Ma tahan!..." Moodsad kingakesed tagusid raevu-
nult parketti. "Saa aru — ma tahan!"

Mr. Sullivan — piirkonna karm ja enda arvates
väga õiglane kohtunik — lahutas abitult käsi.

"Kallis laps," alustas ta ettevaatlikult. "Ma ei karda
muud, kui et see sinu järjekordne kapriis mõjub hal-
vasti..." Siin pidi ta katkestama, kuna täna kaheksa-
teistkümnepäevaseks saanu heitis talle oma kaunistest
silmadest nii vaheda tigidusega relvastatud pilgu, et
isa mõttes kaasa tundis oma tulevasele väimehele.

"Ma ei anna seda sulle kunagi andeks, taat!" Miss
Ann valis uue ründeviisi. Juba niiskused silmad ja
puna põskedel tõi teravalt esile esimese langeva pisa-
rakese. Ja see otsustas.

"Minu kallis..." Kohtunik tundis sisemiselt hea-
meelt, et temas oli nii palju inimest. "Sa tead ju, et
ma ei tohi sellest ametlikult midagi teada..." Tütrel
juba alistunud, otsis ta oma tegutsemisele südamest
õigustust. "Ei tohi teada! See on seadusega karmilt
keelatud... Alles hiljem, kui peaks tulema juurd-
lus... aga... noh..."

Tütar haaras mõlema käega isa kodukuue siidrevää-
ridest.

"Ma teadsin, taat, et sa mulle täna ära ei ütles...
Täna, taadike! Sõidame kohe..." Ann muigas tihe-
dalt silmi pilgutades, nagu päris väikesena, kui talle
mõni asi suurt rõõmu oli valmistanud. "Ja mõtle
ainult," siristas ta isale, "kui palju heameelt see Bes-

siele teeb! Ja ma olen kindel, et ka meie avalikkuse kaalukam enamus sellega nõustub..."

Mr. Sullivan noogutas naeratades. Järgmisele mõttele sattusid nad mõlemad korraga, ent välja ütles selle Ann:

"Kui aga ei ole juba hilja...?!"

*

"On juba päris hilja," lausus lõhangu kaldal üksiku, kuivanud puu juures seisev pankur Worth kellale vaadates. "Tuleb kiirustada... Minul on õhtupoolikul kokkusaamine härradega Chicagost..."

"Ka minul on kiire," sõnas John Murray. "Mind ootab minu pruut..."

Worth heitis noormehele pilgu ja tema karpkala-ilmeline nägu laia mehhiko kübara all kõverdus pilklikus naerus.

"Jõuame kõik õigel ajal, kui kiirustame, igaüks... oma... õndsuse juurde..."

See räpakas lause kutsus meestesalgas esile müri-seva naeru. Naerjatega ei ühinenud ainult üks, kes istus suurel, mustal, südamekujulise helevalge lauguga täkul — käed seotuna seljal ja tropp suus.

"Kuulsid, Bill?" hõikas naerust läkastades Johnson, raamatupidaja mr. Worthi pangast. "Sul on au esimesena õndsusesse pääseda..." Ja tagudes suurest mõnust kätega laiade nahkpükste põlvedele, pöördus ta ja müristas meestele: "Kurrat, kes ütleb, et meie ei ole demokraadid?! Näete, džentlmenid — üksteist valget, kellel kõigil on kiire, annavad eesõiguse mustale... Ja seda veel teekonnal õndsusesse!"

Irvitav jõuk vaatles huviga seotut — ja vaikis. Pilgus, mis neile langes noore neegri tolmuga kaetud

näost, oli nii palju vihkamist, et Worth silmanähtavalt võpatas.

„See lontrus ei olegi veel pehme,” pomises ta taskust sigaretti otsides. „Lõpp temaga!...” Ta tõmbas peast kaabu ja tema eeskujule järgnesid teised kümme. „Me oleme kristlased,” alustas Worth ja järgnevas lühikeses sõnavõtus ei teinud ta häbi oma auametile linnakese pühapäevakooli presidendina. „Avalikkuse kaalukam enamus,” lõpetas Worth, „on teinud otsuse selle kurjategija kohta — ja viib selle ka täide!”

Viimane lause oli Lõunas tuntud vormel, mis asendas palju tülikaid protsesse, advokaate, kohtunikke ja prokuröre. Nüüd surus Worth musta kaabu rinnale ja langetas pea. Kõik seisid hetke selles asendis, mis pidi tähendama palvust hukkamõistetute eest. Tsere-moonia oli lõppenud. Worth süütas sigareti ja andis peaga märku. Hetkega oli kinnitatud oksale libe juht-nahast ohelik, silmusega otsas.

„Ära solvu, vennas,” püüdis peremehelt kannuseid teenida neegri selja taga hobusel seisev Johnson, „kui see krae sind veidi pigistab...” Asetanud silmuse hoolikalt seotu kaela ümber nii, et ülesjooks oleks täpselt kuklal, hüppas ta, et tätku mitte ehmatada, ettevaatlikult murule.

„Nii,” ütles Worth. „Vabastage jalad.”

Murray lõikas läbi nööri, millega neegri jalad olid hobuse kõhu all kokku seotud.

„See on selleks, Bill,” lausus Johnson, „et sa paradiisis saaksid minna Peetruse juurde, kes tõmbab sul tropi suust ja õpetab sulle lugupidamist valgete vastu...”

Kõrvalt, lõhangust, kuuldus allaveerevate kivide kolinat.

„Kes kurat seal kolab?“ vandus Johnson kokkudes ja lähenes jõesängi servale. Ta vaatas ringi, ent lõhang näis tühjana ning elutuna.

Martin Sykes oli kaljude vahel pikali. Ta teadis, et Worthi seltskond kõrvalistele tunnistajatele ei andesta...

Samal hetkel rebestas õhu läbitungiv autosireen. Nelja amortisaatoriga tee ebatasasusi siludes tormas lähemale hõbehall Packard.

Seltskond puu all pöördus lähenejaile vastu suurima hämmastusega.

„Kohtunik Sullivan,“ pomises tagasipöörduv Johnson Worthile. „Ja Ann juhib...“

John Murray, et hiilata oma kolmetolliliste kannustega, kargas tarmukalt sadulasse, ning kihutas kübarat keerutades autole vastu.

„Halloo, Ann!“ karjus ta, püüdes näida võimalikult mehisena.

Packard peatus.

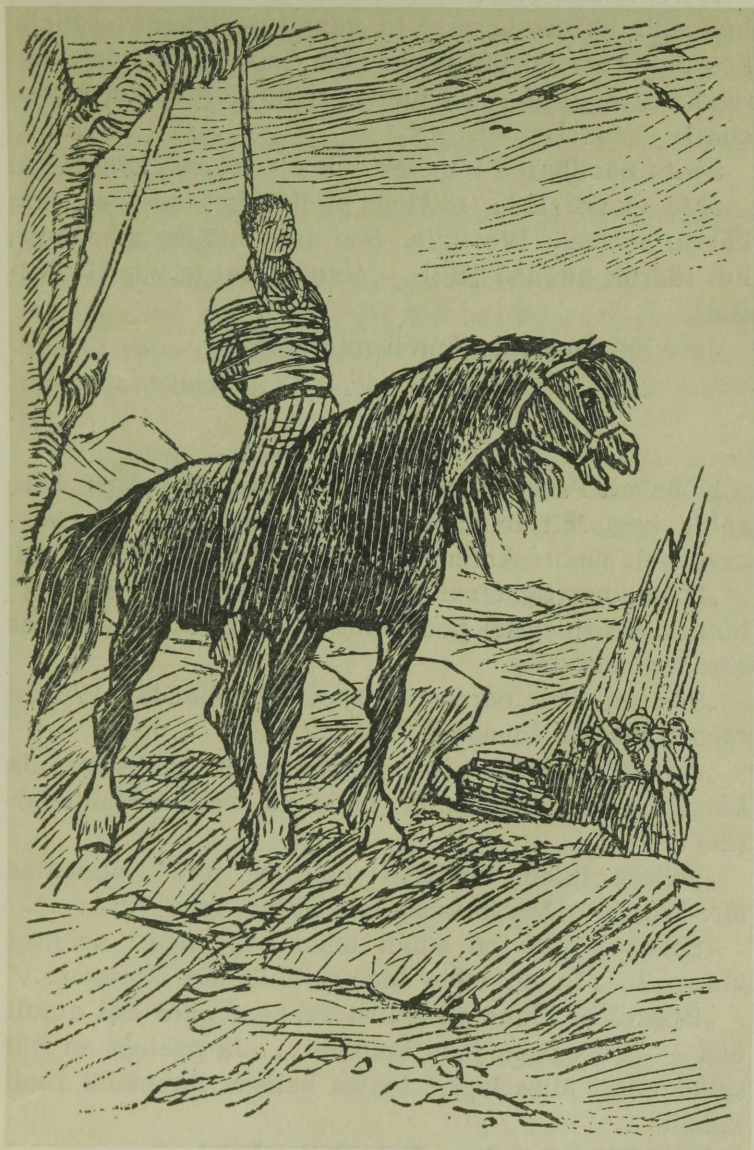
„Tervist, mister Sullivan!“ Pankur Worth lähenes lõbusa naeratusega kohtunikule. „Kah väljasõidul? Spordite...?“

„Tütar,“ naeratas see nagu süüdlaselt. „Noortel on ju neid kapriise... Noh, oli see sõit!“ ohkas ta tagasi vaadates.

„Sellel teel vähemalt seitsekümmend miili keskmist,“ ütles Ann. Ja autost välja karates küsis: „Ega te veel...?“

„Ei, miss,“ ebales Worth. „Kuid ma arvan, et see pilt ei sobi teie kaunile...“ — Worth naeratas nii magusalt, nagu lubas tema karpkalanägu — „...südamekesele...“

Ann vaatas pankurile ja heitis pea väljakutsuvalt selga.

„Arvate nii? Noh, te ei tunne mind...“ Kaunis kui lootoslill libises ta meeste vahelt ja lähenes sellele, kes pidi ootama. „Bill,“ hüüdis Ann ja avas fotoaparaadi katte. „Bill — sa tunnend mind...? Vaata, palun, siia.“

Seotu näolihased tõmblesid, ent ta ei vaadanud alla.

„Ma ei saa teda niiviisi pildistada,“ sosistas Ann kõrval seisvale Worthile. See alles mõtles lahendust, kui tüdruk hüüdis: „Bill — sind palus tervitada Bessie!“

Ja nüüd õnnestus Ann'il pildistamine...

*

Hõbehall Packard, mida juhtis sünnipäevalaps Ann, sõitis aeglaselt linnakese poole; autot eskortis täisarvuliselt ümbruskonna avalikkuse kaalukam enamus.

„Niisugune ratsutamine on vahetevahel päris hea,“ hõikas Worth teisel pool autot sõitvale Murrayle, kes särades naeratas.

„See on üks paremaid sporte,“ täiendas Worthi raamatupidaja Johnson.

„Ann'il on sport kireks,“ naeris mr. Sullivan. „Ja kõigele lisaks tegeleb ta nüüd ka veel fotoamatöörina...“

„Sellest tuleb kindlasti huvitav pilt,“ noogutas mr. Worth. „Ma imestan teie närve, miss Ann...“

„Selles kõiges on süüdi tema hea süda,“ selgitas kohtunik. „Ta on väga tugevasti läinud minusse...“

„Bessie ei olnud ju Billist rohkem pilte kui ainult üks — ja seegi on juba kulunud... Ja pealegi on Bill sellel pildil alles laps,“ teatas helisev linnuhäl rooli kohalt.

John Murray sulges õndsusest silmad.

Seal, kus tee keeras künkale, mille tagant pidi kohe ilmuma nähtavale linnake, võpatasid kõik heledast hirnumisest. Suur must, lehviva lakaga sadulata täkk helevalge südamekujulise lauguga lähenes kiires galopis ja norsates, nagu äsja millestki ehmununa, ühines tallikaaslastega.

Pankur Worth osutas peaga tagasi ja ütles, keelega huuli noolides:

„See asi selle Billiga on siis nüüd korras...”

Billiga oli asi tõepoolest korras. Paar tundi hiljem kuulas vana Joshua südame kuumalt tagudes Martini nappi jutustust, ja kui poeg oli vaikinud, sõnas naeratades:

„Vii talle natuke raha ka ja tingimata müts ja mu vana pintsak, sest Billil tuleb siit ju nüüd kaugele minna... oodaku ainult pimedat. Utle talle, et ma Bessiele teatan ise...”

Vastuseks käristas õhu
kilev
vile.

Stopp!!!

Palgasõdurite raevukas galopp.

Lask. Teine, kolmas.

Antiikselt karniisilt tolmas

kuulidest kistud kiviprahti.

Vang veel rääkida tahtis,

ent USA püstoleid paukus,

Briti automaate haukus —

ja kreeklane-patrioot vaikis...

Keegi sosinal küsis: „Jälle tapeti vist?”

„Jah,” vastati. „Parim meist... kommunist.”

Aga diktor sambarea varjus

hõisates rahvale karjus:

„Tsaldarise valimiseelses programmis...”

CHURCHILL & CO PROGRAMM

on:

parlamendis müstifitseerida,

kõiki töötajaid terroriseerida,

maailma rahu mineerida,

rahudelegaate arreteerida,

aatomisõda propageerida,

Wall Streetile poseerida,

Trumaniga kurameerida —

ja kogu Inglismaad kompromiteerida!

„VANA RÕÖMUS INGLISMAA ...”

Oli röske hommik. Läbi udumasside kostsid vedur-laevade närvilised kriisked. Kusagil miski ragisedes murdus, varisesid mingid plangud. Keegi karjatas heledalt ja jäi kaebavalt hädaldama; samast kostis varsti mitme bassihääle toorest sõimu. Kusagil eemal raius oma hoiatusi udukella gong. Kaugetes dokkides vasardasid suruõhuhaamrid; vahetevahel möödus udus aeglaste kruvilöökidega mõni raske mootorpraam, pahises ja keerles õlisogane vesi. Räpasel, ligasel kail askeldasid vanduvad kogud; vaierid kinnitati polleritele ja paksust udumassist lähenes pikkamööda suur aurik, vedades ennast vintside urisedes terastrossepidi kai äärde. Blokid kiunusid — maabumissild kinnitati kohale.

Kaks tusaseilmelist erariides meest ruttasid auri-kule. Üks neist sosistas midagi kolmandale ohvitserile, kes tervitades sirgus ja teenistusvalmilt noogutas. Laevatulnud kiirustasid koos vastujuhtunud korter-meistriga kapteni salongi. Veidi aja pärast ruttas sinna ka esimene ohvitser.

Kolmas ohvitser võttis ruupori.

„Tähelepanu, härrased — tähelepanu!”

Reisijad, kes maaleminekuks valmistudes närviliselt oma pakke ja kohvreid loendasid, jätsid kõne-sumina.

„Palun maabumisega veidi oodata,” teatas kolmas ohvitser. „Praegu saadi eriline korraldus. Viivitus kestab kindlasti ainult mõni minut.”

Niigi tusased ja külmunud reisijad tõstsid häält; kuuldus nurinaid.

Ja kuna parajasti sillalt tõusis üks laevaühingu juhtivaid tegelasi, pingutas kolmas ohvitser ajusid, ning, lisanud tooni tubli annuse optimismi, hõikas:

„See korraldus tuli sadamapolitseilt, härrased! Laevaühing kindlasti protesteerib võimude ees. Ma kordan veel: ainult mõni minut ja kohe tervitab teid vana rõõmus Inglismaa! . . .”

Elatunud madrus, kes kohvleid ja pakke laoruumist vastu võttis, pillas ohvitserile iroonilise pilgu ning sõnas karedalt:

„Seda Inglismaad ei ole enam, härra.”

Kolmanda ohvitseri meretuultest tõmmu nägu muutus varjundi võrra tumedamaks. Ta heitis kiire pilgu laevaühingu esindajale ja, nähes, et see madruse märkusest üllatatuna temale vaatas, küsis:

„Kuidas te ütlesite, Duff? Kuhu see vana rõõmus Inglismaa siis jäi? Kas teie teda ei märka?”

Madrus luristas kustunud piipu ja vastas:

„Seda ei saa märgata, mida olemas ei ole.”

Mõned lähemalseisvaist reisijaist naersid. Ka laevaühingu tegelane naeratas ja sosistas kolmandale ohvitserile, kes talle viisakalt lähemale kummardus:

„Makske see lontrus, see Duff, viibimatult maha!” Siis astus ta vanale madrusele lähemale, puudutas teda kinnastatud sõrmega ettevaatlikult õlast, lükkas oma kõvakübara veidike kuklasse ja küsis, ikka veel lahkelt naeratades: „Millest nii sapine, vana sõber? Kas viimane siin joodud õlu oli ehk kibe?”

Madrus võttis piibu suust, vaatas korraks küsijale,

pöördus, sülitas üle reelingu, hammustas uuesti piibusulist ja jäi mornilt udusse vahtima.

Kõvakübaraga tegelane vaatas ringi, mõtles viivu väga pingsalt — aga sõnas ikkagi rumalalt ja mõtte-tult:

„Pea seda meeles, Duff — meie Inglismaa on alati rõõmus, alati viisakas kõigi vastu! Viisakas ja kõigile rõõmus!” Ta pöördus kolmanda ohvitseri juurde ja alustas küsitelu möödunud reisist.

Samal ajal kohendas üks näiliselt heatujuline reisisija kaela ümber mähitud suurt salli. See oli pikk, vimmasseljaline, kõhn mees, kellele tumedad kulmupuhmad ja kitsas, kõrge kühmuga nina koos mustaraamiliste prillidega andsid külma, alati löögivalmis ilme. Ta tõmbas palituhõlmad koomale ja liikus kapteni salongist laulukest ümisesedes mööda. Salongi avatud illuminaatori all toetus seinale tüse, heleda palituga mees. Lauluümiseja kadus vahekäiku ja heledas palitus mees järgnes talle kohe.

Heatujuline seisis seal ja süütas sigaretti; hetkel aga peegeldas ta nägu kõike muud kui head tuju.

Heledas palitus mees vaatas kartlikult ringi ja sosis-tas:

„Neetud nuhid! . . . Mu nimi ei ole Jack Cooper, kui see lugu ei haise meile trellide järgi . . .” Ta ohkas murelikult ja lisas: „Tundub, kallid Bendel, et seekord oleme omadega lõplikult sees!”

Henry Bendel noogutas tigidalt:

„Ja ma maksin New Yorgis sellele närule, sellele sadamavõmmide-asjamehele tuhat ilusat uut dollarit . . . Ta lubas maalemineku garanteerida; meid pidi siin kohtama üks ametnik plaastriga vasakul kulmul.”

„Tähendab — vedas alt,” ütles Cooper. „Neetud olukord . . . Ma kuulsin, kui nad salongis ütlesid: Ing-

lismaale nad ilma käeraudadeta ei maabu! Kapten vaidles vastu ja siis räägiti vanglast..."

"Mida nad võisid meist teatada?" muretses Bendel.

"Küllalt niipalju, et meid raudus käsi Ameerikasse tagasi saadetakse..." pomises Cooper. "See meie viimane äri nende „tuule“-aktsiatega oli võibolla veidike liiga julge..."

"Mis julge?" sõnas Henry Bendel irooniliselt. "Lõpude-lõpuks polnud meie esimesed, kes katteta väärt-pabereid müüsid. See on, kurat võtaks, ikkagi äri! Vanad haid neid ei ostnud — aga tavalised inimesed on nullid! Nende kisa ei loe... Pealegi on mul küllalt materjale, et pooled New Yorgi politseiülemaist altkäämaksu võtmise pärast vahele jäävad!"

Samas kostis ruuporist:

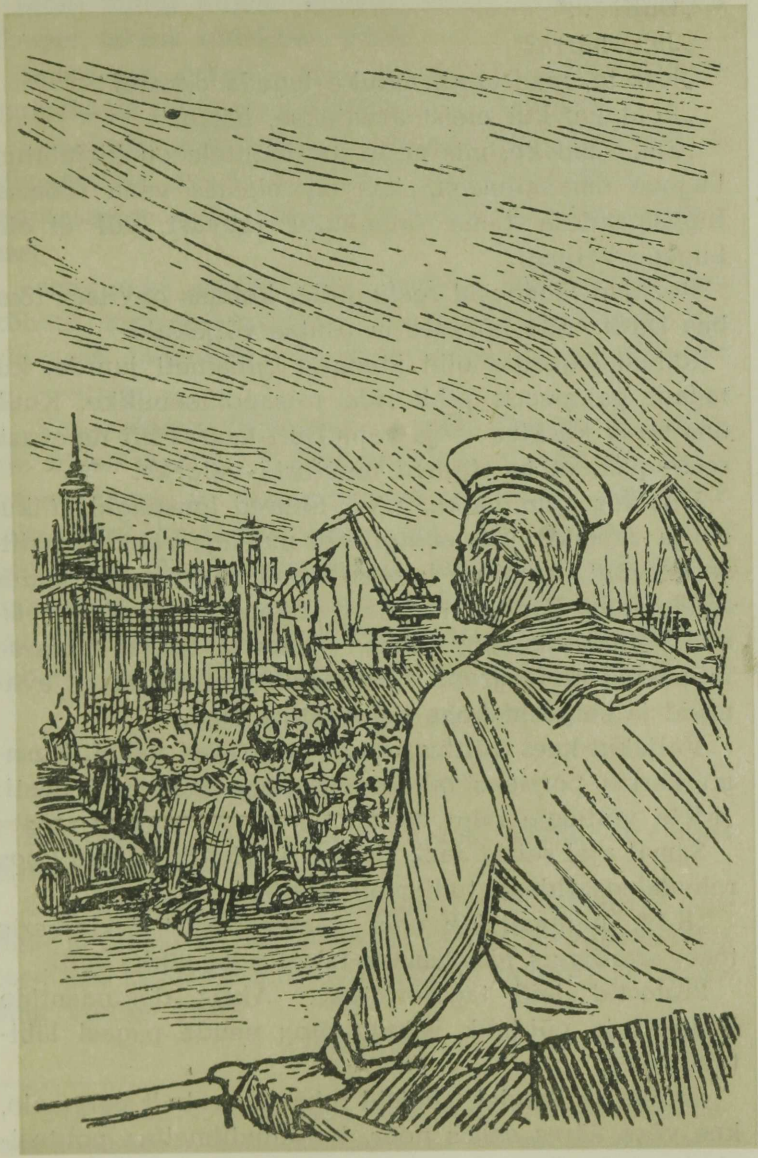
"Tähelepanu, härrased rahudelegaadid! Teid palutakse kohe maabuda. Isiklikud asjad paluti kaasa võtta."

Bendel haaras Cooperi palitukäisest.

"Idee," sosistas ta. "Nendega koos! Taipad?! Need on puutumatud, see on me ainus võimalus! Rahudelegaatide hulgast nad meiesuguseid bandiite ei julgegi otsida... Ja vaevalt nad meie pabereidki väga täpselt kontrollivad. Läki!"

Mõlemad ruttasid tekile, haarasid oma kohvrid ja segunesid sillalt laskuva paarikümmneliikmelise reisi-jategrupi hulka.

Udu oli vahepeal hajunud. Tolliameti ja sadama-hotelli vaheline väljak oli piiratud mitmekordse politseinikeahelaga. Aheliku taga mustas rahvamurd, paistsid loosungid: „Rahudelegaadid — teid tervitab rõõmsalt vana Inglismaa rahvas!“, „Elagu rahudelegaadid!“, „Elagu rahu kogu maailmas!“. Kolmas ohvitser heitis pilgu loosungitele ja hõikas sihilikult valjusti:

„Duff! . . .”

„Jah, härra?”

„Kas te, madrused, natuke lugeda oskate?”

„Rohkem, kui meist arvatakse, härra.”

„Siis vaadake, mis neile loosungitele on kirjutatud! Lugege oma silmaga, kas on olemas vana röömsat Inglismaad ja tema õnnelikku rahvast, või ei ole! Lugege valjusti.”

Reisijad lähenesid reelingule; kolmas ohvitser tõmbas Duffi enda kõrvale ja osutas väljakule.

Rahudelegaadid olid jõudnud tolliameti juurde, kui tagant galopeeris pikk rida ratsapolitseinikke. Kuuldus terav käsklus — ja vana Duff haaras nii tugevasti reelingust, et ta sõrmed muutusid valgeks.

Kuuldus nuudilööke, kisa. Suured loosungid kõikusid ja vajusid. Uks energiliselt nuudiga vehklev politseiseersant, trüginud hobuse keset rahvamassi, kadus seletamatul kombel sadulast. Siiani liikumatult seisnud politseinikeahel hakkas elama ja haaras endasse rahudelegaatide grupi. Tolliameti avarad ukсед avanesid ja sulgusid kohe delegaatide taga.

Väljakul kees võitlus rahva ja politsei vahel. Kusa-gil kerkis poriseks tallatud loosung, mis jäigi püsti: „Meie võitleme rahu eest!”

Samal ajal seisid Jack Cooper ja Henry Bendel koos rahudelegaatidega tolliameti saalis.

„Kõik annavad ära oma dokumendid,” deklareeris tüse, erarõivais härrasmees teisel pool pikka letti.

Protestid jäid tagajärjetuks. Algas dokumentide kontroll ja põhjalik isikute ning nende pagasi läbituhtimine.

Cooper ja Bendel trügisid inimeste vahelt paremale, kus võre ääres seisis noor, koltunudilmeline politsei-ohvitser ristplaastriga vasakul kulmul.

Mõni minut hiljem sõitsid Henry Bendel ja Jack Cooper taksos südalinna poole.

Samal ajal eraldati sadamavanglas üksikkongidesse Inglismaale rahukongressile sõitnud delegaate.

Samal ajal mobiliseeris „Scotland Yard” lisajõude, et alla suruda laiade hulkade rahumeeleavaldust, mis spontaanselt levis sadamarajoonidest äärelinnade suunas.

Samal ajal heitis vana madrus Duff õlale oma kõhetu meremehekoti ja sammus alla aurikult, oma viimaselt töökohalt. Ta imes lurinal kustunud piipu ja pomises:

„Vana rõõmus Inglismaa... ptüi! See on ju hullem kui Ellise saar!¹...” Duff seisatas, mõtiskledes, kuhu poole minna, ja vaatas eemale väljakule. Hiiglaslik rahvamass korraldas omi ridu. Politseijõud seisid eemal uue rünnakukäsu ootel. Aga siis tõusis suurte loosungite all laul — üksik kirglik, jõuline hääl alustas viisi, millega järk-järgult ühines ikka rohkem ja rohkem meelevaldajaid; laul paisus võimsaks kutseks:

„... need, kes on ausad,
meiega tõusku
sõdade vastu koos!”

Ka madrus Duff teadis nüüd, kuhu tal tuleb minna...

Uus merelt hoovav udulaine vajus sadamale, linnale ja maale — aga ka selles raskes, kleepuvas udus leegitses kümnete miljonite lihtsate inglaste südameis suur võitlev sõna:

R A H U !

¹ Ellis Island — saar-vangla New Yorgi sadamas „Vabadus-samba” läheduses, kuhu interneeritakse soovimatud välismaalased.

ULIPOMMI VALEM.

Gangster Wall Street
maruvihas,
pingul kehas
iga lihas —
vahus suus on
raevukisa
„ülipommi“
ristiisal.

Mis tal viga, et ta paugub?
Miks see marupeni haugub?

Temaga on lugu nii:

USA-s on doktor Plii,
Pliil on abiks doktor Tommy,
assisteeris doktor Right;
nad said käsu ülipommi
leiutada. Ja et vait
seisaks kolme targa suud,
lubati neil' hiigeltasu:
selget kulda kõrge lasu
ja veel palju, palju muud!

„Käsin teid siin o m a v a h e l :
leidke uus reaktsiooni-ahel!
Selleks tooge aatomeid

kas või Marsilt siia!
Ulipomm p e a b rahurinde
suutma puruks lüüa! ...
Right saab ultra-mikroskoobi,
Tommy seadmed välguhoobiks,
Plii peab leidma aatomi —
märtsikuu jääb daatumiks,"
määras Wall Street. „Selleks ajaks
olgu valmis teie töö!
Kui ei jõua, siis... te majaks
saab Sing-Sing — ja te ei söö
enam muud kui vangitoitu...
Sellepärast — laske võidu
saada teoks mu suurim ulm!
Uus maailma-verepulm
olgu teile juhtideeks —
see peab kogu töölisklassil
vere soontes muutma veeks!
Seda nõuab ülik-klass,
kellel dollarmiljon-pass! ..."

Süngelt mõtles doktor Right,
veidi kahtles doktor Tommy —
Plii ent hõiskas: „Ulipommi
saate, mister!" Right jäi vait...

Tähtaeg lähemale lendas...
Tommy, Plii ent väljas endast:
uut reaktsiooni-ahelat
kuidagi ei leia nad!
Right — see kusagile kadus;
Plii ei teadnud, kus ta redus.

Saabus päev, mil küllakutse
tuli peremehe käest.

Pliil jäi seisma veretukse,
Tommy nuttis kõigest väest:
„Wall Street võib meid ära süüa,
vangi panna, orjaks müüa ...”

Tuli Right. „Ah ülipomm ...?
Jah ... see varsti valmis on.”

*

Luksussaalis aplaus kaikus,
lõpetas kui doktor Plii.
Samas tekkis kohe vaikus,
kui Right tõustes sõnas nii:

„Ülipomm on peatselt valmis!”

„Tänan, issand! ...” Paavsti psalmis
kõlas ülirõõmus toon.

Wall Street taevavürsti toetas,
enda najal püsti aitas —

kurjalt kerkis paavsti koon:

„Pea saab põrmuks tehtud liha,

kes ei tahtnud orjata

meid! Ja meie püha viha

pole tarvis varjata ...

Oma käega lööksin risti

kas või miljon kommunisti!

Ja kõik rahvad rahu-perest

uputaksin väävlimeres ...

Aamen.”

Wall Street veel üht muret tundis —
ja see teda hüüdma sundis:

„Kallis doktor Right, te vist

ütelda mull' teate,

kas ehk mõni kommunist
— neid ju targaks peate! —
viimaks juba täna-homme
võiks ka toota ülipomme??
Aatompommiga... läks nii —
mäletate? — lollisti..."

Muigas Right: „Reaktsiooni-ahel
teile jääb. Me omavahel —
sellepärast räägin kõik.
Ülipomm on teie „võit“!
Kommunistid siin ei saa
kuidagi teid trumbata,
sest et see kõik puudub neil,
millest üliküllus meil...”
Ootas Right, aplaus kui kadus —
valemi siis välja ladus:

„Meil USA-s on miljonid näljas,
meil tantsib kumminui töötutel seljas,
meil on kodutute-armeed,
meil on rasside autodafeed...
Kuid Roomast, Pariisist ja Brüsselist kajab,
et massides tuli — mass teab, mis ta vajab!
Kõik käärib... Nüüd vajate ülipommi?
Noh, palun — see pomm juba massides ongi!
Siin peitub see uusim ahel-reaktsioon:
see on masside ülestõus — revolutsioon!”

Siin lõpetas Right.
Saal hetkeks jäi vait...

Selge nüüd, miks Wall Street paugub,
miks see marupeni haugub!

NUUD MA KÖNELEN...

Lumetuisus kihutas hiiglasuur diiselledur üheainsa salongvaguniga. Rakrakrak-rakrakrak-rakrakrak... vaardasid rattapaarid üle raudkülmade roopajätkude tormates.

Oma välimusega rohkem vaimulikku kui terasekuningat meenutav Georg Goodman reisis oma isikliku „pullmaniga”. Ta trummeldas sõrmedega kupeeaknale ja lausus üle-õla:

„Teie oletate siis, et Mike Emerson on kõige sealse kurja juur?”

„Mina ei oleta midagi, mister Goodman — meil on temast täielik dokumentatsioon; sellele võib olla kindel.”

Ööpimedus näitas akna peegelklaasilt kupee sise-
must kui peeglist. Georg Goodman silmitses sealt oma sekretäri ja oli rahul. Ta oli teadlikult valinud enda lähedale ainult raudse ja külma loogikaga töötavad ajud. „Mul peab olema, kellele ma vahetevahel toetun,” armastas ta oma sõpradele ütelda. „Meid, Wall Streeti mehi, on ju vähe — aga neid...” — selle „neid” all mõtles ta kõiki töötavaid inimesi — „...neid on palju!” Ja tavaliselt jätkas ta: „Kuid nii on see õige. Nemad peavad moodustama meie lihased, aga meie peame olema nende ajud — see on mu ainuke usutunnistus!” Georg Goodman hindas

mõistust — arvemasinana arvestavat, halastamatult haaravat, iga nõrgemat kõhklematult kägistavat mõistust.

Ta pöördus oma massiivsuse kohta üllatava nõtkusega, heitis pilgu kellale ja sõnas mahedalt naeratades.

„Kuid ma teen ta veel täna pehmeks, Joe... näoga vastu maad surun ta! Kas usute?“

„Kui ma teisse ei usuks, ei töötaks ma teie juures, sir!“

Pilguke aega kestis vaikus.

„Head ööd, Joe.“

Sekretär kummardas vaikides ja lahkus.

Rong tormas kiirust vähendamata märke. Vedurijuht heitis pilgu manomeetri võnkuvale osutile ja kallutas end juhirusmist pisut välja.

„Palju puudub?“ karjus ta.

„Paarkümmend sekundit,“ vastas abi. „Kohe peaks tulema...“

„Neetud tuisk!“

„Jah.“ Abi noogutas murelikult. Samas vuhises mööda puid, mõlemal pool tundus kõrgeid kaljusid; rongi mürin muutus järsult kõmavaks. Siis vilksatasid paremal mingid rohelised tuled.

„Longville'i juures on kindlasti mäekõrgused hanged. Ma kardan, et me ei jõua hommikuks...“

Vedurijuht ütles, sõnu tigidalt rõhutades:

„Ära unusta, keda me viime! Georg Goodmani teel ei tohi olla takistusi...“

Hommiku poole ööd mustasid Longville'i metsade vahel kogu tee pikkuses töötavad inimkogud. Tohutud hanged olid läbi kaevatud — reisis Georg Goodman.

*

Georg Goodmani Greenville'i masinatehases valitses sel hommikul närviline õhkkond. Konstruktorid sõelusi, vahetuse meistrid vandusid. Ent nende vandumist võis ainult aimata, sest pika tsehhi transmissioonidel vihisesid sajad laksuvad rihmad; löikavate, kraapivate, puurivate, saagivate tööpinkide müra summutas kõik inimhääled. Kõik oli täpselt nii, nagu iga päev — ent ometi oli midagi teistmoodi; ja see „midagi“ oli tunnuseks, et peremees on kohal. Sajad silmapaarid jälgisid ainult käte kiireid võtteid — kõrvalevaatamine võis täna tähendada vallandamist.

Kontrolltahvilil süttis pimestava välguna helekollane tuli, kõlas läbilõikav sireenihuige. Vahetuse meister haaras puldilt kõnetoru, noogutas ja jooksis suure karussell-treipingi kohale kummardunud laiaõlalise noormehe juurde, ning karjus sellele midagi kõrva.

Treial oli Mike Emerson. Ta peatas tööpingi, pühkis nartsu külge käed ja läks. Tema suur, tugev, õlites overallides kuju sobis hästi neisse ruumidesse. Kõikjal tema ümber muutus teras kuulekalt selleks, milleks teda vajati.

„Kui tore on töö,“ mõtles Mike Emerson saale läbides. „Kui seda ainult alati kõigile jätkuks... ja kui see läheks ausaks otstarbeks...“ Ta sammus läbi pikkade, lõpmatuina näivate hallide — ja kõikjal saatis teda töö võimas rütm.

Peainsener Reginald Clay kabinetis valitses vaikus. Georg Goodman seisis akna all ja näis elavat huvi tundvat ainult selle vastu, mis väljas toimus. Nüüd trummeldas ta sõrmedega kergelt klaasile. Nurgas tugitoolis istus Goodmani sekretär ja sirvis oma märkmikku. Clay lükkas kärke liigutusega laual lebava toimiku kinni ja eemale.

„See mees on raske pähkel, härra Goodman!“

Goodman jätkas vaikides trummeldamist.

„Jah... raske, raske!” Clay tõusis valjusti ohates. Ta kavatses veel midagi lisada, ent, tabanud peremehe pilgu, vaikis kohmetunult.

„Mis raske? Mis te ohkate?! Mina pean tulema siia teie tööd tegema! Ammu oleksite pidanud sinna teatama, kus tarvis.”

„Ma eile...” alustas Clay, ent Goodman lõi kas järsult ta kõne.

„Mis eile?! Ta on teid siin, nagu näha, juba kauemat aega agiteerinud! Minule tehti märkus, et ühes minu tehases valitseb sõjavastane meeleolu. Veel üks niisugune märkus ja minul langevad ära pooled tellimused! Ma näitan teile, kuidas niisugune noor nõginina oma viiuli kohe ümber häälestab... Kuhu ta jääb?”

Clay lülitas selektori.

„Miks Mike Emerson juba ei tule?”

Naisehää! vastas nagu automaat:

„Käsk Mike Emersonile šefi juurde ilmuda antud tsehhi edasi üheksa nelikümmend kaks; käsu täitmist kontrollitud üheksa nelikümmend kolm; tsehh asub kuue minuti kaugusel — Emerson peaks kohe ilmuma.”

Uksele koputati.

„Te olete minust kuus aastat vanem, Clay — ent nüüd tuleb teil nooremalt õppida! Ja tähelepanelikult!” Goodman läks, avas ukse ja hõiskas tarmukalt: „Milleks koputada, vana sõber! Olete vist Mike Emerson, mis?”

Emersoni jahedate siniste silmade pilk libises üle Goodmani näo.

„See olen, jah, mina.” Ta astus oma raskete tanksaabastega ettevaatlikult parketil ja sulges enda järel ukse.

„Ma kutsusin teid selleks siia, Emerson,” sõnas Goodman mahedalt, „et teha teile üks sõbralik ettepanek. Selge, mis?”

Emerson noogutas.

„Ma kuulan teid, mister.”

„See on hea.” Goodman läks ja lülitas selektori. „Goodman siin. Andke korraldus lõpetada kõigis tsehhides kohe töö; kõigil koguneda neljandasse saali miitingule. Nii.” Ta pöördus Emersoni poole. „Ja teie kõnelete neile!”

„Millest?”

Goodman heitis pilgu oma sekretärile, kes kõnelust stenografeeris.

„Sellest, et sõda Koreas on tarvilik; et iga noore, ausa ameeriklase kohus on astuda USA armee ridadeesse; sellest, et meil valitseb praegu erakorraline olukord, millele kõik kodanikud peavad ohvreid tooma. Mis te vastate mulle, Emerson?”

„Ma ei kõnele sellest.”

Goodman muigas jahedalt.

„Emerson, te olete siin tehases töötanud ligi kümme aastat — kas tahate homsest päevast kohata jääda?”

Mike Emerson pöördus aeglaselt ja avas ukse.

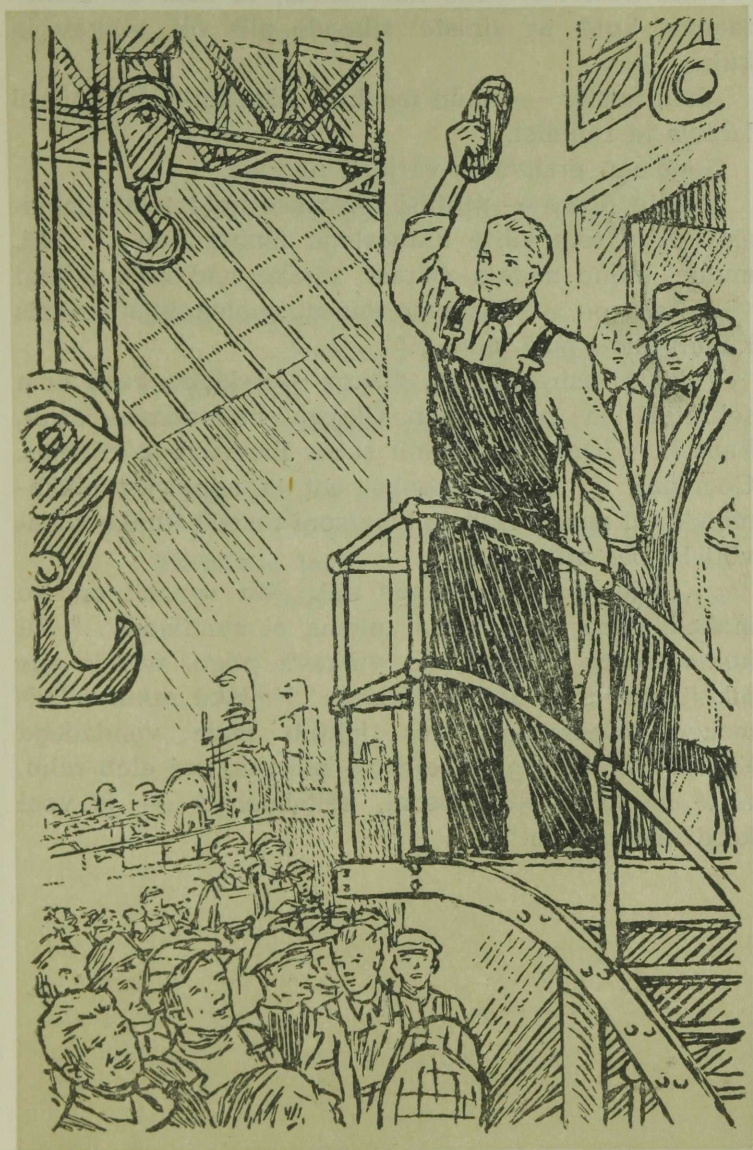
„Head aega, mister Goodman.”

„Pidage, Emerson! Õige, õige — teid on ju neli venda, teil on see töötaolek nähtavasti muretu, teised kõik ju töötavad... Clay — arvates homsest vallandada siit kõik Emersonid. Kus töötab see neljas?”

Clay lehitses toimikut.

„Kurtzi saeveskis.”

„Helistage vanale Kurtzile ja öelge, et minu käsk on Emerson vallandada; päevapealt. Kas te nüüd kõnelete, Emerson?”

Mike neelatas, enne kui vastas; ta hääli oli monotoonne, kuid ta siniste silmade pilk oli vihkav ja külm:

„Jah, mister — nüüd ma küll kõnelen...” Seejärel lahkus ta ruumist.

Goodman prahvatas valjusti naerma.

„Näete, Clay — niiviisi raiutakse neid teie tammesid! Aga teie käite kinnastega ümber puu... Nii, muide, mõne nädala pärast visake nad kõik ikkagi välja; siis on see Emerson ennast poolehoidjate silmis küllalt juba määrinud...”

Veidi hiljem sisenes Georg Goodman koos oma sekretäri ja peainsener Clayga neljandasse saali. Raud-keerdrepi platvormil seisis Emerson ja kõneles. Goodman ei taibanud kohe, ent ta näol suri pikka-mööda lai naeratus, sest Emersoni ilmselt lühike sõnavõtt lõppes nii:

„...mina igatahes lähen siit. Mu vennad on ise mehed, mina neid kaasa tulema ei sundinud...” Ta heitis Georg Goodmanile vihkava pilgu, vaatas siis pikalt saalile ja hõikas tuliselt: „Kaitske rahu, seltsimehed! Meenutage, mis juhtub meie vendadega Koreas! Ent pidage meeles — niikaua, kui elab rahu, elate ka teie. Nägemiseni, seltsimehed — ja veel kord: elagu rahu!”

KAKS KILDU SÕJAST KOREAS.

Briti brigaad löödi tulle:

„Kuninga, jumala nimel!”

Varsti neid nokkis parv kulle —

kuninga, jumala nimel...

Türgi brigaad haaras täägid:

„Allah il Allah! Il Allah!...”

Sõrmedel loeti ta jäägid —

Allah... il Allah... il Allah...

METSLASED.

Sadas lund.

Majarusude lähedal teeserval lamas lumega kaetud inimese kogu; selle kõrval, põlvitavas asendis, asetses teine.

Seda lamajat oli praegu teedpidi lähemale sammuv USA viienda merejalaväe-brigaadi seersant Jack Lupe siin näinud juba eile õhtul; ta isegi teadis, kes selle vanamehe tappis.

Väeosa ülem major Grippon oli siin ülesrivistatud üksusele selgitanud, et nad käsitsivõitlust Põhja-Korea vägedega ei tohi karta. Ta oli võtnud ühelt sõdurilt täägiga püssi ja demonstreerinud sellega mitmesuguseid lööke ja torkeid, kui oli lähenenud see vanamees söestunud puunotiga õlal.

„Rauk, kes viib endale kütet,“ oli mõelnud rivis seisev Lupe.

Major oli siis hõiganud:

„Meie ei ole siia metslaste hulka ilutsema tulnud. Praegune taganemine on juhuslik! Möödunud suvel olime juba põlvini Pusani lahes — ent sügisel marssisime läbi Phönjani. Homme asume uuesti rünnakule. Ja siis teeme põhja-korealaste ja nende sõprade hiinlastega nii...“ Ta oli pöördunud ja virutanud täägi just mööduvale raugale rindu.

Tääk oli veel praegu vanamehe rinnas, Jack Lupe

nägi seda seal ja möödudes heitis pilgu teisele kogule. Millal ja kes selle tappis, seda ta ei teadnud. Jack Lupe nägi, et see lumega kaetud põlvitaja oli naine — ja siis tundis ta õudusest oma juukseid mütsi all liikuvat.

Põlvitaja tõstis pea ja vaatas mööduvale ameeriklasele näkku. See oli mustajuukseline tüdruk, kelle tõmmudel põskedel paistsid pisarad. Pilk, mille ta Lupe'ile heitis, pani selle võpatama. Tüdruku suurtest, tumedatest silmadest helkis meeleheide ja põlgus, neist võis selgesti lugeda küsimust: mis ta teile tegi, et te ta tapsite?!

Jack Lupe ei vaadanud rohkem tüdrukule, vaid kiirendas sammu. Ent ta ei saanud end sundida mitte mõtlema.

„Korealased on metslased,“ oli major Grippon karjunud ja vandunud, sest ta ei saanud tääki surija rinnast kätte; rauk hoidis selle pidemest kahe käega ja major pidi lõpuks püssi täägi küljest vabastama. „Nii järsult tuleb nendega teha, sõbrad,“ oli ta järgnevalt öelnud, „sest ainult siis hakkavad nad meid kartma — ja kui nad meid kardavad, siis hakkavad nad meie kasuks tulevikus töötama mitte halvemini kui neegrid!... Homme raiume vaenlast samade täägilöökidega, ei mingit halastust selle rahva vastu! Homsest peale sammub iga minu üksuse sõdur minu kannul põhja poole, mitte üks samm enam tagasi!”

Ja nüüd ruttaski seersant Jack Lupe põhja poole, aga ainult selle vahega, et tema ees ei sammunud mitte väeosa ülem ameerika major, vaid tema kannul sammus noor Põhja-Korea vägede sõdur, automaatkaenlas. See, mida Jack Lupe kõige enam oli kartnud, oligi juhtunud — ta oli vang. Koidikul alanud raskes lahingus oli major Gripponi üksus täielikult

purustatud ja taganemisekaoses mägedesse eksinud Jack Lupe leidis ennast järsku põhja-korealaste keskel.

„Nende metslaste kätte vangi langemine tähendab pikka ja piinarikast surma!” Seda oli Jack Lupe’ile ja ta kaaslastele ajju vasardatud igal võimalikul juhul. Seersant oli kuulnud hirmulugusid, kuidas põhja-korealased nende kätte vangi langenud ameerika sõdureid surnuks piinavad.

Kui nädalat paar tagasi ühes lahingus sai haavata ja jäi kadunuks Mike Read, Jack Lupe rühmakaaslane, oli nende üksuse preester hingepalvusel Mike Readi eest ilmekalt kõnelnud selle õnnetu sõduri tõenäoliselt piinarikast lõpust.

„Sellepärast — ärgu olgu teilgi halastust ühegi korealase vastu,” oli vaimulik lõpetanud. „Olgu see mees, naine või rinnalaps — kui ta on korealane, siis tapke ta! See ei ole patt, vaid jumalale meelepärane tegu; sellega lunastate oma tulevased patud. Tapke metslasi! . . .”

Ja nüüd oli Jack Lupe ise korealaste käes.

„Vaese Mike’iga on see asi kindlasti juba läbi,” arutas seersant tujutult. „Näeb, mis nad minuga teevad . . . Vast ei piinagi, tapavad kohe?” Kuid heitnud pilgu saatjale, võpatas seersant. „Kindlasti piinavad . . . miks ta mind muidu nii vihkavalt vaatab!”

Jack Lupe oli olnud põllutöeline Chicago lähedal farmis. Hooajatööde lõppemisel oli ta läinud Chicagosse — ja seal veedetud kuudele mõtlemine oli Jack Lupe’ile vastik. See ei olnud elu, see oli neetud virelemine ühest tööpuudusest teise! Nüüd aga igatses ta seda viletsust tagasi ükskõik mis hinna eest. Ta oli jälle nõus talvel nälgima ja külmetuma, jooksmata piki tehaste väravataguseid, laskma ennast igalt poolt

jõhkvalt tagasi tõrjuda ja neile tõrjujatele veel lahkelt naeratama... alati naeratama, igas olukorras naeratama — täpselt nii, nagu on omane kuulsale „ameerika elulaadile“.

„See oleks küll närune elu — kuid ikkagi elu,“ ahastas Jack Lupe. „Kui ometi õnnestuks kuidagi põgeneda!“ Ta heitis uuesti pilgu üle-õla, ent tabanud oma saatja valvsa, jaheda silmapaari, jättis lootuse pakkujooksmiseks ning Chicago räpaste agulite, „slumide“, jälleenägemisest. „Need metslased ei halasta,“ mõtles Jack Lupe ja oli kindel, et see teekond lõpeb tal heal juhul automaadivalanguga selga.

Ta ei lootnud halastusele juba sellepärast, et ta oli kõikjal oma vägede teekonnal näinud märatsemas surma. Mitmed tema rühmakaaslased olid saanud autasusid just tagalaelanike hävitamise eest. Lupe ise oli siiani veel laste ja naiste tapmisest hoidunud, ent ta teadis, et see teda ei päästa, sest vaevalt teda pikalt üle kuulatakse — ja kuigi, siis kes teda usub...

Jack Lupe soendas hingeõhuga oma tugevaid töömehekäsi ja sammus norus päi edasi.

Neid tugevaid, pahklikke, punetavate sõrmedega töömehekäsi vaatles ameeriklase kannul käiv korea sõdur Kim Li Gü ja mõtles endamisi, et see noor ameeriklasest seersant on kindlasti harilik tööline, kelle koht oleks omal kodumaal kuskil tööpingi taga uusi väärtusi loomas — kuid selle asemel on ta käputäie imperialistide sõnakuuleliku käsikuna tulnud hävitama korea rahva töövaeva ja tapma ausaid korea inimesi.

„Metslased,“ mõtles Kim Li Gü ja ta sitke, tõmmu sõrm, mis seisis automaadi päästikul, tuksatas.

Kim Li Gü oli eraelus olnud raudteelane. Tema tööpiirkond ulatus Phönjanist veidi lõuna poole. Ja samas

asetes nüüd ka majakese, milles Kim Li Gü alles hiljuti oli elunenud, põlenud vare. Kim Li Gü teadis, et tal ei ole enam kedagi omakseist — kuid minnes ja vaadeldes tema hoolde usaldatud vang, nägi korealane järsku selgesti oma majakese kaht mõnusat, puhast tuba, oma noort nägusat naist, kes oli Kim Li Gü'd kodumaad kaitsema saates võtnud ukse juurest seinalt värvilised singnaallipud ja asunud täitma oma mehe kohuseid raudteevahina. Korealane nägi oma kahte särasilmset pojakest, kes teda olid heki lõpuni saatnud... Kõike seda nägi Kim Li Gü hetke jooksul — ja nägi seda kõike siis mattuvat tulle ja hävingusse, — hävingusse, mille olid toonud maale ameeriklased.

Pärastlõunaks olid nad jõudnud mägedevahelisse orgu, kus metsasalu ääres paiknes suur telk-asula kaugelepaistvate Punase Risti tähistega katuseil.

Valgetes kitlites tütarlapsed aitasid sissekäigu juures autodelt maha gruppi nähtavasti kergestihaavatud sõdureid. Lumesadu oli lakanud ja talvekuudel harva nähtavat päikest olid tulnud telkide vahele nautima paljud paranejad.

„Omade eest hoolitsevad nad siiski pagana hästi,“ mõtles Jack Lupe ja vaatas huviga üle madala aia, ning isegi seisatas korraks.

Kim Li Gü puudutas ameeriklast automaadiotsaga ja osutas vaikides teele, mis telk-asula juurest kaarjalt paremale pöördus.

Jack Lupe noogutas ja pöördus just näidatud suunas, kui järsku keegi hõikas:

„Jack! Jackie, vanapoiss!...“

Seersant peatus hämmastunult ja nägi lähemale

lonkavat lühikest, rässakat, laialt naeru rõkkavat meest. See oli surnukspeetud rühmakaaslane Mike Read!

„Tõepoolest sina, Jackie!... No vaat see on alles vedamine!” karjus Mike juba eemalt. „Näed, see õigel ajal saadud puusahaav päästis mu elu...” Mike oli longanud aiani ja jätkas Jacki kätt raputades lõbusalt: „Ma vandusin kodus oma naisele, et need neetud atchessonid ja macarthurid, need neetud inimesesööjad mind, Mike Read, ei kugista... Tore, et ka sul on vedanud, vanapoiss!”

„Oled see ikka tõepoolest sina, Mike...?!” Jack Lupe oli äärmiselt hämmastunud. „Kuidas on see võimalik, et need metslased su ellu jätsid?”

„Metslased?” Mike Read oli järsku tõsinenud. Ta rääkis vaimustusega noorest korea arstist, kes teda oli opereerinud. „Mul on häbi, Jackie,” lõpetas ta, „sest nemad siin on toredad inimesed! Kui sa neist räägid, siis kustuta see sõna „metslane” oma jutust! Mul on kahju, et sa kuskilt natuke katki ei ole — siin oleks meil tore koos sõja lõppu oodata...”

„Kuid me oleme ju ometi nende vaenlased?!”

„Lori! Nemad on rohkem inimesed kui meie — pea seda meeles, Jackie! Aga küll sa isegi varsti taipad... Olgu ma neetud, et ma nende vastu sõdisin!”

Kim Li Gü ei seganud kahe ameeriklase jällenagemist, kes üle aia teineteisele õlale patsutasid.

Mike Read alustas Jack Lupe'ile just kaasmaalaste nimede lugemist, kelledega koos ta siin välihaiglas viibis, kui lõunapoolse mäeharja tagant rühm ameerika hävituslennukeid ootamatult lähemale tuiskas. Niitval lennul tulistasid nad kõigist pardarelvadest telk-asulat. Hetkega paiskus segi väike haavatute maailm Punase Risti lipu all...

Jack Lupe sai tõuke ja ta taipas alles teeäärses kraavis lamades, et selle oli andnud talle teda saatev korealane.

Õhku lõhestas langeva pommiseeria terav vilin. Maa vappus lõhkemiste tules.

Siis tuli veel üks ülelend, millele järgnes jällegi rida raskeid plahvatusi — ja siis saabus vaikus. Ainult haavatute oiged ja põlevate telgiriiete plagin osutas juhtunule.

Mike Read oli vajunud rinnuli aiale.

Koos Kim Li Guga asetaski Jack Lupe oma rühma kaaslaste ettevaatlikult lumele. Mike laskis verise suuga:

„Ah, Jack — nad tapsid mu siiski, need metslased... need neetud Trumani metslased...”

FINIŠ LAHENEK.

McArthur vedades puhib,
Truman kirudes juhib —
finiši on jõudmas imperialismi
troonisaan,
jalastel mitu mürgist moskiitot —
Bevin, Franco, Schuman ja Tito...
Maailma aheldamise
maršalliseeritud plaan
härraste arvates algul polnud laita.
Aga nüüd: nuta, manitse,
kiru või paita,
isegi Wall Streeti aatom enam ei aita —
trumanismil hitlerismile
järgi tuleb sõita!

SUDUNGARON TOBA.

Urgmets ärkas.

Tugevate mangopuude ja nõtketüveliste areekapalmide hiiglakõrged ladvad kiikusid kerges hommikus tuules. Mida kõrgemale kerkis päike, seda rohkem varjusid tihnikuisse õistelt saagiteedelt tagasi-pöörduvad kiskjad.

Jõeäärses kõrges rohus jõi suur tiiger. Ta jõi aeglaselt, nautides ja seisis siis hulk aega liikumatult. Nii liikumatult, et suure viigipuu najale vajunud soopalmi tüve pidi jõe äärde roniv ahviperekond — kaks täiskasvanud ja kolm noort süsimusta siamangi — teda enne ei märganud, kui allajõudnud muretult häälitsev perekonnapea äkki pöördunud tiigriga silm-silma vastas seisis.

Isa-siamang kriiskas hambaid paljastades. Teised põgenesid hädaldades üles tagasi, kuid isaahv, olles tiigri käpalöögi kaugusel, ei julgenud pöörata selga. Teda päästis see, et tiiger oli öösel tugevasti söönud. Ta ei austanud pilgugagi hirmust vaikseks tardunud ahvi. Astunud mõne sammu, ringutas ta pikalt, haigutas, heitis siis pilgu jõe poole ja kadus hääletult kõrgesse rohtu. Korraks veel välgatas tiigri kullahelgiga kasukas, kui ta metsaserval üle teed takistava murdunud puuhiiglase hüppas — ja siis oli ta läinud. Urgmetsa vöödiline kuningas, kohalike indoneeslaste

keeles rimba radža, tappis ainult siis, kui vajas toitu, või kui talle kallale tungiti.

Ahv haistis laiali sõõrmetega ringi, kobas ennast nagu mitte uskudes, et ta veel elab, ja heitis siis võidutseva pilgu üles, kust perekond alla vahtis. Hoides pikkade kätega peenest palmitüvest, hüppas isasiamang tagujalgadega mitu korda kõrgele ja häälit- ses suurustavalt. Kellelgi ei olnud kahtlust, et seisukorra peremeheks oli jäänud ürgmetsa ülemise kor- ruse väike elanik.

Perekond alustas uuesti allatulemist, ent poolel teel üks poegadest peatus. Ta silmitses jõge, ajas kukla- karvad turri, tõmbas põsetaskud õhku täis ja kriiskas häälekalt.

Jõe rohekas-kollases kiires voolus libises lähemale bambusparv, mida ridvaga juhtis inimene.

Sudungaron Toba heitis pilgu ahvidele, kes sõimel- des viigipuu latva põgenesid.

„Lollid,” ümises ta. „Mind ei ole vaja karta, ma ei ole ju valge tuan... mul pole püssigi...”

Ka ahvid olid vist märganud, et jõel liigub ohutu olevus. Isa-siamang jooksis etteulatuvat oksa pidi jõe kohale ja sajatas omakeeli mööduvale inimesele järele.

Jõgi tegi käänaku ja parv kadus, nagu oleks ürg- metsa tumeroheline sein ta neelanud. Toba seisis lii- kumatult parvekesel ja vaatas pärani silmi kaldale. Ta ei suutnud uskuda seda, mida ta nägi. Veel kolm päi- kesetõusu tagasi oli seisnud siin suur, jõukas küla — ent nüüd oli küla kadunud, nagu ei oleks seda seal kunagi olnudki; ainult ladang, ürgmetsast laastatud põllumaa, oli jäänud.

Toba juhtis parve kaldale ja ronis üles. Ta jäi kauaks ära. Kui ta tagasi parvele tuli, olid ta käed ja

jalad heleda tuhatolmuga kaetud; ta ei olnud kedagi leidnud, kelle käest juhtunust küsida. Suurem osa elanikest oli küll kohal, Toba oli neid siin kõikjal puude küljes rippumas näinud — naised, lapsed ja raugad, isegi haavatud olid poodud.

„Ka võitluses tapetud on surnud kahte surma,“ pomises Toba. „Pikk käsi on ameerika tuaniil... varsti kägistab ta kogu rahva... Tuleb kiirustada!“

Toba murdis kaldal mõned laiad rohelised lehed, kattis nendega päikese eest oma korvi, lükkas parve kaldalt lahti ja varsti oli vool ta järgmise käänu taha viinud.

Küla ahervartel ronis palmiõlekuhila alt välja hirmunud kutsikas, jooksis niuksudes edasi-tagasi, satus värsketele jälgedele, tormas, nina maas, põldudeni kus taimede roheline vaip oli tankiroomikute poolt segi keeratud. Koerake liikus seal jälgipidi veidi maad edasi, pöördus siis ringi ja silmitsedes hirmust kiunudes puudel rippuvaid vaikivaid inimesi, märkis oma jooksuga Toba teekonna hukkunud külas, kuni jõudis sinna, kus oli seisnud parv. Seal istus kutsikas maha ja, tõstes koonu, ulus lohutamatu. Ta oli hili-
nenud. See, kellega ta oleks võinud kaasa minna, oli lahkunud...

Delok Baru, hiigelkasvuga indoneeslane, tammus oma postil edasi-tagasi. Ta pruunide, tugevate jalgade otsas loksusid USA sõjaväe-tanksaapad. Temalt oli ära võetud ta sarong, puusavöö — ja selle asemel oli ta pidanud endale jalga ajama paari linaseid, Barule väga ebamugavaid põlvpükse. Tal oli peas, ehkki põigiti — Baru ei hoolinudki, kuidas seda kanda — USA sõjaväe müts ja rinnal rippus tal metssea kihvadest

kaelakee peal nahkrihm, mille küljes oli uhiuus USA automaat. Delok Baru oli värvatud Ameerika Ühendriikide relvastatud koosseisu ridadesse. Tema ülesandeks oli iga kahtlane pärismaalane maha kõmmutada ja iga sobiv noor ligi meelitada — selle ees oma välimuse, relvade ja võimuga hiilata ning ameerika tuanide juurde sõduriks õppima saata.

Delok Baru oli rahul, sest oli läinud juba palju päevi, mil teda polnud pekstud. Kui valged tuanid ta koos kahekümne noormehega noore kuu ajal raske lahingu järel vangistasid, siis avastasid nad kohe, et Delok Baru on ebaharilik mees. Selle arvamuse kasuks kõnelesid tema hiiglaslik kasv, tohutu jõud ja silmapaistev mõju oma kaaslastele. Kapten Marbittile tekkis Barut vaadeldes idee — ja seekord jättis ta kõik vangid ellu.

„Keegi ei suuda siit neetud rimbast neid murjaneid nii kergesti leida kui nende omad sõdurid! Sellest pikast teeme kaprali ja teistest tuleb esimene üksus. Kõigepealt kasvatame nad ümber...“

Umberkasvatamine ei olnud lihtne. Kahestkümnest noorukist jäi lõpuks järele üksteist, ent kapten Marbitti arvates oli seegi saavutus. Delok Baru ja tema kümne kaaslaste silmade ees olid ülejäänud üheksa ükshaaval varjude riiki läinud; neid oli poodud, maha lastud — ja kaks, kes korduvalt põgenemiskatseid tegid, peksti bambuskeppidega surnuks.

Ülejäänud üheteistkümnelt vastupanu oli kapten Marbitti arvates just viimase kasvatusvahendi tarvitamisega lõplikult murtud. Nad said igaüks viiskümmend hoopit, neid peeti kolm ööpäeva söömata — siis anti kümnele tööriistad. Barut, kes näis olukorraga leppivat, kasutati lihtsamal vahiteenistuses. Kuid Delok Baru ainult näis alistununa. Ta ootas oma aega.

Kapten Marbitti sõjaväeüksus oli ühelt Vaikse ookeani eskaadri miiniristlejalt mitte ammu siia Sumatra idarannikule Indoneesia Rahvavabariigi rahu- tute elanike hulka, kus hollandi kolonisaatorid ei suutnud kuidagi võimu säilitada, politseiteenistuseks dessandina maale saadetud. Marbitti üksus sai kaasa tugeva varustuse, ent kõige tähtsam selles varustuses oli — tank. Kapten Marbitt otse jumaldas seda tanki. Umbruskonna asulate hävitamine ilma selle soomus- hiiglaseta oleks olnud võimatu — ent see teraskoletis purustas kõik. Sajad hulljulged indoneeslased olid seda juba kümneid kordi raevukalt rünnanud, ent tankimeeskond, kelle komandöriks oli kapten Mar- bitti poeg, leitnant Fred Marbitt, tuli igast lahingust võitjana välja.

Fred oli leidlik poiss. Ta oskas kasutada rahva lugu- pidamist põlismetsa kuninga vastu ja, hankinud tohutu suure tiigrinaha, kinnitas selle üle tankitorni; eemalt- vaatajale jäi mulje, et tankil lebav hiigelniskja tor- mab edasi terasroomikuil. „Tiiger-ameeriklane“ — nii kutsuti tanki, kapten Marbitti lemmikut, juba kaugel umbruskonnas. Tiiger-ameeriklane, kes on võitmatu, kes sülitab tuld, kes rebib inimesi kaugelt lõhki, kes mõirgab nii, et suured areekapalmid pooleks murdu- vad, kes paukudes puistab ümberringi hammustavat surma, kelle küüned rebivad segi ja pööravad mudaks suuremadki riisipõllud — seda Tiigrit kardeti. Tiiger- ameeriklane oli tuhat korda hirmuäratavam kui rimba- tiiger, sest ta tappis alati oma lõbuks, tappis ainult tapmise enese pärast. Aga sellepärast kapten Marbitt tanki just hindaski, sest Tiiger-ameeriklane kehastas siin Uhendriikide võimu...

Delok Baru silmitses teraselt teerada, mis alla jõe äärde rotangpalmihnikusse viis. Kedagi ei olnud

näha, peaaegu midagi ei olnud kuulda — ent Baru teadis, et seal sammub komistades ülespoole vana mees, kes kannab midagi rasket. Baru ei olnud asjaltult rimba laps. Ta terav kuulmine tabas selgesti rotangpalmi okaste otsas rebeneva riide kärinat; naksatus, mis sellele järgnes, ütles Barule, et läheneja oli enda vabastamiseks tarvitanud teravat nuga. Järgnevast kidisevast häälest teadis Baru, et õlale tõsteti raske bambuskorv — ja tundmatu jätkas oma teekonda.

Nüüd ta ilmuski võsastikust — lahja, sooniline vana mees, bambuskorviga õlal. Baru seisis liikumatult.

„Kui keegi tahab kaubelda,“ oli öelnud talle kapten Marbitti tõlk, „ja tal ei ole kaasas relvi, siis lase see läbi. Hiljem, kui kauplejaid käib juba rohkem, siis võid sa mõne tagasimineja vahetevahel tappa, sest tema juurest leiad sa raha. Selle rahaga võid osta endale viina; muud palka sa ei saa.“

Barule ja tema kümnele kaaslasele oli pähe raiutud ka järgmist: „Teie rahvas teid enam vastu ei võta, seal tapetakse teid. Te olete tuanide teenrid, tagasi te enam minna ei saa; teie kaasmaalased pöörduvad teist ära!“

„See võõras näeb nüüd, et mul on tuani sõduri müts, saapad ja automaat; ta mõtleb kindlasti, et ma olen ameerika tuani teener... Kas ta pöördub minust ära?“ mõtles Baru pinevusega, ise samal ajal näiliselt suure huviga bambustellingut vaadeldes, kus ülal katuse all vahtis ümbrusele kuulipilduja. Baru vaatas tellingut, kuid ei näinud seda; ta ei vaadanud üles tulevat vanameest, kuid nägi iga selle liigutust.

Lähenev Toba tuikus ja hingeldas. Ta näis ära-vaevatud, iga minut kokkulangeva inimesena. Tundus imena, et ta seda suurt, rasket korvi kanda suutis. Ent see oli kavalus, et vana Toba komberdas — ja

hirm. Ta lootis, et mida rohkem näib ta raugana, seda enam on tal lootust siit elusalt tagasi minna. Milleks nad tapaksid seda, kes isegi kohe sureb? Nii mõtles ta ja komberdas lähemale. Toba oli noorena olnud julge mees ja võis nüüdki, ainult nuga käes, ohtlikuks vastaseks olla igale rimba elanikule. Ent praegu, valge tuani asulale lähenedes, kus elutses tuld sülgav Tiiger-ameeriklane, olid Toba põlved pehmed. Kuid tal oli tarvis sinna minna — ja see võitis tema hirmu.

Baru pöördus läheneja poole. Lai bambuskorv varjas selle näo.

„Ta ei ole higine,“ mõtles Baru. „Ta kõht on lihas-tes kui noorel sõduril... Ent miks ta näitab end väsinuna?“

Toba laskis korvi maha vajuda ja Baru unustas hetkeks, et tal olid saapad, müts ja automaat. Ta kummardus ja pomises, et ta on väga tühine inimene ja et ta tunneb head meelt, et ta näeb Tobat, Kolme Jõe vahelise maa kuulsaimat tiigrikütti, suurt pealikut ja kõige julgemat meest. Ent kui ta nii, allakummardunud peaga alandlikult tervitusi sõnas, riivas ta pilk oma jalgu ja rinnal rippuvat automaati, ning ta arvas, et Toba ei pea teda enam endiseks ausaks Delok Baruks. Ja seepärast ta vaikis.

Toba luges noore hiiglase vaikimist uhkeldamiseks.

„Tal on ameerika tuani kübar,“ mõtles ta. „Tema jalad on nagu valgel tuanil pruuni jõehobuse nahaga, mis ära käivad, kui tarvis on. Tal on võõramaine sarong, millest võib jalad läbi pista... Ta kaelas ripub tuani käsi, mis ulatub kaugelt tapma... Kuid ta on meie rahva poeg — ja kui ta on eksinud, siis tuleb talle näidata ta õige tee!...“

Toba oli oma eluaja jooksul näinud mitmeid eksinud noori. Temast enesestki oleks võinud omal ajal saada

uhkeldaja, võib-olla isegi võlur, kuulus imearst kõige suurema kuninga majas, kui ta iseloomus oleks olnud argust, salakavalust ja ahnust. Ent temast sai kuulus tiigrikütt, sest ta oli julge, tark ja helde. Mõnigi noor ja tugev, nagu see siin, oli ennast Toba ees varemgi kohevile ajanud — ent Toba tundis inimesi ja seepärast ütles ta lihtsalt, silmitsedes sealjuures huviga teerajal selili kukkunud suurt, jalgadega vehklevat põrnikat:

„Mägedesse kogub noori mehi. Seal näritakse palju beetelit ja kuulatakse neid, kes on kaugetest paikadest tulnud. Kõikjal on meie rahvas tõusnud valgete ameerika ja hollandi tuanide vastu. Nad on võtnud nende relvad ja pööranud nende eneste vastu. Meie rahval on juba palju relvi, millega tapavad kaugelt neid, kes meid tulid tapma. Ka Kolme Jõe maa-alanoored mehed õlitavad püsse ja ihuvad mõõku. Kõik teed on täis noori mehi...“ Toba aitas putuka jalgadele ja jätkas: „Nad kõik ootavad õiget aega, neid tuleb kokku ikka rohkem ja rohkem... Miks sina siin oled?“ See kõlas nagu häbistamine.

Barule tõusis kuum hoog näkku. Ta nägi ennast jooksmas automaadiga kaenlas ja mõõgaga käes läbi rimba sinna, kuhu kogunesid praegu kõik...

Toba jätkas, sõrmega liivale ruute joonistades ja nagu endale rääkides:

„Su isa, nagu ma tean, ja su vennad, nagu ma olen kuulnud, on surnud õiget surma. Miks sina siin oled?“

Baru vaatas kõrvale ja sulges silmad. Ta nägi enda vangilangemise-ööd; ta nägi, kuidas ta rahvas laske-moona lõppedes isaisade mõõgad ja odad haaras ja kuulirahes raevukalt rünnates langes — ta nägi kokku vajumas oma isa, kes veel surreski suutis heita raske viskoda ühele julgelt lähenevale ameerika tuanile

kõhtu. Kuid ta häbenes rääkida, et selle järel oli seal olnud palju lämmatavat suitsu ja et ta silmad olid jooksnud kibedaid pisaraid — ta ei teadnud, et see oli pisargaasi pomm, mis teda ja ta kaaslasi alistuma sundis. Aga Toba jätkas:

„Jutud tulevad üle meie maa, et võitluseta rahvas jääb orjaks. Tuanide piits löikab valusalt meie inimeste nahka.“

Baru nägi, kuidas siingi asunduses tööd pidid tegema ainult tema inimesed; valged tuanid ei teinud tööd, nemad sundisid teisi endi eest töötama — ka selles oli Tobal õigus... Ja siis rääkis Delok Baru Tobale.

Kui ta oli lõpetanud, noogutas Toba rahulolevalt. See sõnadeta tunnustus oli Barule suurim kiitus.

Nüüd läks Toba asulasse — komberdades, raugali-kult tuikudes ja jõuetu häälega oma kalu ja muid kaupu pakkudes.

Oma bungalow rõdul istuv kapten Marbitt ütles Tobat nähes oma pojale Fredile:

„See on hea märk, et see vanamees neid kalu siin müütab. Meie presidendil on õigus — nii vana, kui on inimkond, nii vana on inimeses ärivaim... Alati on tehtud äri! Ja äri teevad ka need murjanid siin... See on ilus! Nüüd läheb jutt laiali — ja järgmine kord, vean kihla, on siin juba kümme-kond kauplejat.“

Varsti tuli Toba jällegi Baru juurde. Ta oli jätnud garnisoniasulasse kalad, tomatid ja banaanid, ta korv oli kerge. Ent ta samm oli veelgi raskem kui siia tulles. Ta oli näinud valge tuani jõudu... Ta oli näinud tiigrinahalist tanki, ta oli näinud palju kuulipildujaid ja automaate, ta oli näinud suuri ladusid, mille ees seisis valvel valged tuanid. Toba aimas, et ka seal oli varjul valgete tuanide jõud. Ta märkis kõik endale hoolsalt mällu — ent mida rohkem ta

märkis, seda raskemaks muutus ta süda. Väga palju jõudu on valgel tuanil, väga palju... Toba kortsus nägu oli asulas ringi käies olnud lapselikult imestunud ja rõõmus, aga ta sisemusest oli vaadanud vaenlasele arvestava pilguga vana tiigrikütt. Ta oli alandlikult naeratanud, kui kapten Marbitti teener ta ilusaid kalu halvustavalt loopis ja soris; ja veel alandlikumalt naeratas vana Toba siis, kui rõdult ootamatult tänavale ilmus kapten Marbitt ise koos oma pojaga. Nad otsustasid Tobale näidata, kui viisakas on Tiiger-ameeriklane oma kodus.

Fred avas tanki torniluugi, meeskond asus kohtadele ja Fred, vaadates välja tankitornist, laskis tanki mootori tagedalt urisedes kohal keerelda.

„Ah siis see noor, punetava näoga tuan oligi Tiiger-ameeriklase hing?” Toba oli rahul, et ta ka seda nägi. Tal on tagasi minnes ootajatele palju rääkida. Ta teab nüüd, et Tiiger-ameeriklane ilma hingeta ei ole kardetavam kui kaljurahn jõe ääres. Ta oli plaksutanud vaimustunult käsi, kui tank oli uuesti seisma jäänud; kapten Marbitt laskis tõlgil Tobale öelda:

„Mine räägi kõigile, et nendele, kes ameerika tuanidele võitluseta alistuvad, ei tee Tiiger-ameeriklane midagi halba; ütle, et ta sinugi ees tantsis rahu-tantsu... Sa ju ise nägid!”

Toba noogutas alandlikult kapten Marbittile. Muidugi ta nägi. Aga ta nägi ka seda, et asulas oli relvi palju ja mehi vähe; ta nägi ka seda, et tuanide tuani kapten Marbitti õlad olid nõrgad nagu naisel ja et ka Toba ta peene kaela võiks kergesti murda. Tema jõud oli kaugel väljaspool teda — ja see oli Toba arvates valgete tuanide tuanile halb; jõud peab olema eneses ja oma rahvas kindlalt koos, siis on see hea! Kõigele sellele mõtles Toba, kui ta lähenes Barule.

Delok Baru saatis Tobat veidi maad. Nad rääkisid pikalt jõe ääres teerajal, mis viis rimbasse — ja siis Toba läks.

Baru tuli tagasi — aga talle tundus, nagu läheks ta juba täna kaasa Tobaga: pärast päevast matka läbi rimba jõuavad nad teiseks hommikuks üles mägedesse. Ja tema, Delok Baru, kes on palju õppinud valgetelt, kannab õlal Tiiger-ameeriklase surma... Kapten Marbitti tõlk oli kord palmiviina mõju all oma tarkusega suurustledes Barule rääkinud, mida tank kardab. Baru oli näinud neid madalaid kaste — ja nüüd vajas ta mõnda neist, sest aeg, mida ta oli oodanud, oli käes. Barul jäi ainult veel oodata oma valvekorra lõppemist...

*

Kaks päikesetõusu hiljem ilmus jällegi Toba bambusparv jõeale. Ronides kalakorviga üles kaldale, kus ta lootis kohata Delok Barut, oli Toba pettunud — valvuriks oli üks valge tuan. Ent ka tema ei takistanud äritsevat pärismaalast asulasse minemast.

Täna oli Toba väga hajameelne. Ta eksis hindade määramisega ja määrdunud pearäti nurgast keeratud sõlm peitis endasse seekord vähe münte. Tobal ei olnudki raha vaja — tal oli tarvis näha Delok Barut! Ja siis talle näidati teda. Toba viidi posti juurde, mille külge oli seotud Delok Baru.

„Ta tabati sealt, kus ta ei tohtinud olla,“ seletas tõlk, „ja nüüd on ta surnud. Teda pekseti eile päikesetõusust päikese loojumiseni, sest meie tuanide tuan ei salli, kui käske ei täideta. Kui sina tema käsku ei täida, siis peksetakse ka sind. Sa ütle seda ka teistele.“ Rohkem tõlk ei rääkinud, sest kapten teda roh-

kem rääkida ei käskinud. Ent ta laskis Toba varsti majja kutsuda ja, andes talle mõista head teenistust, esitas ühe küsimuse. Toba noogutas. Ta oli seda oodanud. Ta kuulis juba eelmine kord Barult, et tuanide tuanile teevad muret ligipääsematud asulad mägedes; sinna ei olnud leidnud tank teed. Toba ütles, et ta tunneb teed. Ta rääkis pikalt ja joonistas sõrmega lauale. Tõlk kordas ta juttu sõna-sõnalt; kapten Marbitt märkis kõik kaardile. Siis laskis ta tõlgil öelda, et tasu saab Toba siis, kui Tiiger-ameeriklane on asulad leidnud. Toba noogutas alandlikult — ja kui ta oli välja komberdanud, sõnas kapten Marbitt Fredile:

„Nägid — ta müüs oma rahva järelmaksu peale... Huvitav nimi sellel ainukesel teel...“ Ta märkis kaardiservale suurte, selgete tähtedega Tobalt kuulnud nime: Tiigrite Tee.

„See sobib minu tankile,“ ütles Fred ja lahkus majast, et korraldada väljasõiduks järgmisel päeval.

Kui kapten Marbitt varsti sõduritega välja ratsutas, silmas ta Tobat, kes seisis posti juures.

„Ma vean kihla,“ ütles Marbitt kaaslastele, „et seda vanameest meelitavad paigale need saapad, mis on jalas sellel surnud kapralil...“

Delok Baru ei olnud surnud, ta oli ainult meele-märkuseta. Toba nägi seda — ja et ta midagi muud feha ei saanud, siis istus ta posti ette liivale ootama, millal Baru teadvusele tuleb.

Kui päike oli taevas liikunud niipalju maad, et post oma varjuga Delok Baru pead kõrvetava kuumuse eest varjas, avas Baru silmad. Ta huuled ei liikunud, aga hääl jõudis Tobani:

„Sina, Toba... kartsin, et lähen enne... varjude-riiki... kui tuled... Mine... All, kus sa... minult seda... soovisid... rotangi-tihnikus... see tuleb

panna... Tiiger-ameeriklase... jalgade alla... Võta..."
Baru pea vajus uuesti rinnale.

Kuid rohkem Toba ei vajanudki. Ta lahkus asulast, leidis kergesti, mida otsis, ja, asetanud kandami korvi, vinnas selle õlale ning alustas teekonda rimbasse. Ta oli saanud, mida vajas.

Poole tunni tee kaugusel ratsutas talle vastu kapten Marbitt sõduritega. Marbitt peatus ja puudutas kepiga korvi Toba õlal.

"Mida sa kannad?" päris tõlk. "Mida sa tagasi viid?"

Tobal oli tunne, nagu seisaks ta üleni raudkülmas allikavees, kuid ta suutis häbelikult naeratada:

"Räägiti, et kalad on halvad..."

Kuulnud tõlgilt, irvitas kapten Marbitt, ja ütles:

"Õige, meid sa juba ei peta... Kuid millal tulevad teised? Meile on rohkem kalu ja värsket juurvilja tarvis, kui sina üksinda tuua jõuad!"

Toba vastas tõlgile naeratades:

"Ütle tuanide tuanile, et varsti, varsti tuleb juba rohkem kauplejaid. Siis me ostame ka temalt palju, siis me ostame temalt kõik!"

Kapten Marbitt naeris edasi ratsutades veel tükk aega ärihullust põdevat pärismaalast — aga ta oli rahul, et kaubavahetus oli algamas. Ta oli kuulnud, et pärismaalastel on rikkalikult kuldehteid — ja kuld sundis Marbitti, kui ta seda vägisi neilt võtta ei saanud, sõbralikkust teesklema.

Ka Toba oli rahul. Kandam oli küll vanale mehele raske, aga ta sammus väsimatult, puhkamata. Kahe tunni pärast kohtas ta neid, kes teda hobueeslitega ootasid; edasi liikusid nad kiiresti...

*

Mitu tuhat sõjameest seisis kuuvalguses.

Kaljul kõneles noor indoneeslane, tinakaevanduse tööline, kelle oli Kolme Jõe maa-alale ülestõusu organiseerima saatnud Rahvavabariigi valitsus. Ta rääkis Rahvaarmee vägedest, kelle käsutuses on ameerika tuanidelt äravõetud võimas tehnika; ta rääkis kahuritest, mille haugatus purustab tankid ja süütab neid kergelt kui välk palmiõlekuhilaid; ta rääkis võidukatest lahingutest, millede vältel merre suruti ameerika tuanide väed; ta rääkis palju halba valgetest tuanidest — ja tema kõnet katkestas korduvalt raevukas ümin võitlust ihkavatelt meestelt. Kuid siis tekkis nii pingeline vaikus, et võis kuulda öölindude pehmeid tiivalööke; noor tööline kõneles ühest maast — hiiglaslikust maast, kus ei ole orje, kus valged ja värvilised inimesed elavad ja töötavad sõbralikult koos, sõbralikult kui parimad vennad... Ta rääkis kaua sellest maast ja seal elavatest rahvastest — ja niikaua, kui ta rääkis, püsis maleva kohal ahnelt kuulatav vaikus.

Seejärel astus kaljule Toba. Vana Toba oli niiviisi ehteis kui oma hiilgepäevil tiigrit küttima minnes: tal oli uus, valge sarong; süsimusti, karme juukseid hoidis koos punane pael; käsivartel särasid kuldsed võrud — aga ta peamine uhkus oli tal kaelas. Seal rippus tal kaks keed, mis koosnesid tema poolt tapeitud tiigrite kihvadest. Keegi Kolme Jõe maa küttidest ei omanud nii kihvade-rohkeid keesid. Tugev härjanahkne kilp oli Toba vasakus käes, ent seekord ei olnud ta paremas käes tema hirmsat mõõka. Seda hoidis vapruselt Tobale järgmine tiigrikütt, kes pidi selle siis, kui Toba ei peaks tagasi tulema, andma sellele, kes seda väärrib.

Toba rääkis sellest, mida teadsid juba kõik: õhtul

oli mürisedes mäejalale jõudnud Tiiger-ameeriklane ja hommikul, kui päike tõuseb, on ta teel ülesse. Toba rääkis meestega, kes pidid teraskoletise taganemistee kaljurahne täis loopima — aga lõpu Tiiger-ameeriklasele tahtis teha Toba üksinda. Nii oli ta otsustanud ja nii jäi. Ta rääkis meestele veel Delok Barust, nende rahva tublist pojast, kes neile abi saatis ja nüüd ise abituna abi ootab; ta rääkis pikkadest majadest, mille ees seisavad valged tuanid — majadest, mis on täis valgete tuanide jõudu. Ta rääkis kümnest tuanide juures vangis olevast sõjamehest, kes on seda jõudu kasutama õppinud ja kes seda varsti hakkavad õpetama oma rahvale. Ta rääkis pikalt ja põhjalikult, nagu oleks see ta viimne kõne... Ta kõneles seni, kui kahvatas ja taganes kuuvalgus tõusva päikese ees — ja ta lõpetas just siis, kui orust kostis tankimootori mürinat. Tiiger-ameeriklane alustas ülestulekut.

Tuhanded silmad jälgisid Tobat, kui ta üksinda mägedelt alla sammus. Vasakus käes kilp, paremaga hoides õlal mingit kandilist eset, läks ta vastu üles tormavale surmale.

„Tiiger-ameeriklane neelab ta,“ veeresid sõnad kitsaste kohal etteruttavate meeste ridades. „Ta sülitab kaugelt Tobale surma...“

Ligi aastatuhat oli püütud tiigreid selles tee-kuristikus, mis algas all laia maanteena, ent pooles mäestikus, vääneldes maona kaljude vahel, muutus lõpuks kitsaks, kõrgete püstloodis kaljuseintega lõksuks. Ainult sale mees, nagu oli Toba, mahtus sealt läbi.

Fred Marbitt ei aimanud lõksu, ehkki tee muutus järjest kitsamaks. Ta aimas ainult rikkaid asulaid ülal; ta nägi oma silme ees palju kuldehteid — ja naeratas tigidalt:

„Varsti peaksime kohal olema — ja siis ma neile tõrkujatele näitan! Aga lahkudes sealt tõmban ma suitsevate asulate kohale lehvima triibulise tähelipu; las teavad kõik, et ka selle paiga on omandanud USA...”

Järsku peatus tank tohutu kõrge, etteulatava kaljuseina all. Kahur ja kuulipildujad vajusid sihtpunkti otsides inimese poole, kes lähenes keset teed. Silmitsenud vaatepilust, hõikas Fred Marbitt:

„Selle vanamehe sõidame lihtsalt laiaks... Noh!”

Tank möiratas ja, pildudes roomikute vahelt kivi-puru, tormas edasi.

Ulalt kaljudelt nägid tuhanded paigaleetardunud mehed, kuidas koletu, tiigrinahaga kaetud tank kitsasteel Toba poole sööstis.

Toba seisatas, heitis kõrvale kilbi ja tõstnud neljanurkse eseme pea kohale, virutas selle pealetormava tanki roomiku ette.

Kõrvulukustav kärgatus vapustas mägesid. Etteulatuv kaljusein kõikus ja varises — ja kui suur suitsuja tolmutu pilv hajus, ei olnud enam märkigi Tobast ega Tiiger-ameeriklasest; Tiigrite Tee oli mattunud kivi-rusu alla...

Ja nüüd oli ootavale rahvale saabunud aeg.

Mägedelt liikusid alla jõe äärde tuhanded relvastatud mehed ja varsti libisesid sajad suured bambusparved kiires rohekas-kollases voolus läbi lõunapäikeses liikumatult tukkuva rimba.

Esimesel parvel seisis tugev indoneeslane. Püss seljas ja laial rinnal mitu rida padrunivöösid, toetus ta kahe käega Toba mõõgale ja silmitses kallastel tumalt tuane-ameeriklasi süüdistavaid hävitatud külade asemeid. Ei olnud kuulda ühtegi häält peale jõe enese suliseva laulu...

Samal õhtul purustati pärast lühikest ägedat võitlust ameeriklaste garnison — ja kui kuu oli kerkinud, poodi kapten Marbitt bambustorni külge, mille katuse all oli siiani ümbrust ähvardanud kuulipilduja.

Delok Baru elas veel ja postilt alla võetuna suutis ta oma sõrmed sulgeda ümber Toba kuulsa mõõga pideme . . .

Noore kuusirbi loomisel oli Baru väeosa õppinud kasutama valgetelt tuanidelt saagiks saadud jõudu. Barul oli kümme vilunud ohvitseri; ta ise oli oma rahva poolt valitud vägedele juhiks ja temaga olid rahul ka need, kes kõikjal üle maa ülestõuse juhtisid. Igal pool oli suure saareriigi vapper rahvas raputamas ameerika tuani kägistavat kätt enda küljest.

Sudungaron Toba nimi ja teod jäävad igaveseks elama Kolme Jõe maa-alale ja lähedal ja kaugel jutustavad isad poegadele kartmatust tiigrikütist Tobast, kes koos oma viimase saagi, koletu Tiiger-ameeriklasega, läks läbi kaljumäe varjuderiiki . . .

AMEERIKA ELULAAD.

Ligemist tüssa, kuidas saad —
röövi, tapa
halastamata —
see on „ameerika elulaad“!

„AUS MANG“.

New Yorgi sporditsirkuse „Madison Square Gardeni“ automaatkassade rivid neelatasid aplalt endisse langevaid pool- ja terveid dollareid; elektrilised arvestajad, mõtisklenud murdosa sekundist, heitsid urisedes summadele vastavaid pileteid kassade kautšukalu-seile.

Hiigelhalli seekord poksiringiks kohandatud areeni kohal surisesid kümned võimsad prožektorid, muutes nööridega piiratud võistluspaiga silmipimestavaks valguslaiguks, kuhu kiindusid kümnete tuhandete üheks öhtuks igapäevast cendi-muret unustadasoovivate jänkide ärevad pilgud.

Asjalikult askeldasid mänedžerid, veel asjalikumalt ajalehtede fotoreporterid, üliasjalikult sensatsioonistuudiate operaatorid ja kõige selle sagina kohal sugereeris publikut „Ameerika Hääle“ laiasuuline diktor:

„... ainult kommunistid võivad seda välja mõtelda, et meil, USA-s, valitseb rasside diskriminatsioon! Kuid igaüks teab, et see on vale! Igale talendile, hoolimata ta nahavärvusest, on meie juures avatud tee hiilgavale karjäärile — see on Ameerika elulaad! Täna võistleb ühe meie valitsuseliikme, nimeka senaatori ja veel nimekama konservikuninga mister Carrick McRucki paljutöötav poeg vana neegri Tom Jackinsi,

igale poksihuvilisele tuntud „Musta peksukoti”, pojaga. See on Ameerika elulaad! See on tõeline demokraatia! See on aus mäng!”

Senaator Carrick McRuck kuulas veidi aega dikto-rit, noogutas naeratades, läbis siis pika koridori, vaat-les ühel uksele sildikest: „Koputamata mitte sisse astuda!”, lükkas siis ukse lahti ja astus ruumi.

Nelja telefoniga korraga kõnelemist katsetav sekre-
tär kargas kummardades püsti.

„Tervist, mister McRuck!”

„Kus šeff on?”

„Palun, mister McRuck — šeff on oma kabinetis. Ma kohe teatan...” Ent taibanud samas oma taktitust, punastas ta ja kogeles juba siseneva mister McRucki selja taga: „Vabandage, sir, minu hajameelsust...”

Kirjutuslaua tagant tõusis direktor sisseastuvale senaatorile — ühtlasi „Madisoni” hirmuvalitseja Jacobsi parimale sõbrale — oma kõige meeldivama naeratuses vastu.

„Valge džentlmeni ja musta doktori kohtumine tõm-
bab kokku täis maja, sir!... Isiklikult usun, et teile võib soovida perekonda langeva tšempioniitli puhul õnne...”

„Vara võib-olla...” pomises McRuck tõrjuvalt.
„Kutsuge enda juurde Jackins.”

„Jackins? Otsekohe.” Avanud ukse, mille vahele silmapilkselt tekkis sekretär, käsutas direktor: „Kut-
suge minu juurde Jackins!” Ta vaatas küsivalt McRuckile. „Bill Jackins?”

McRuck ei tõstnud laugegi.

„Ei, vana.”

See vaikselt öeldud korraldus kutsuda direktori juurde vana Jackins kandus järk-järgult kõvemat tooni võttes hiigelhalli kõrvallabürintidesse, kuni kiirest

käigust veidi hingeldades kõikvõimsa konservikuninga silme ette astus kümneid kordi ribadeks pekstud ja uuesti kokku paigatud näolapiga poksiveteraan, praegu igale soovijale odav treeningupartner, „must peksukott“ Tom Jackins.

„Istu, Jackins,“ osutati sigariga toolile. „Ma tahtsin sulle midagi rääkida...“

McRuck ei olnud millegagi vihjanud, ent direktor taipas ise, et ta on unustanud sekretärile tegemast mõningaid edasilükkamatuid korraldusi, ja kadus vaikselt ruumist, enda järel ust sulgedes.

„Sa töötad Athletic-klubis, Jackins — kas oled seal rahul?“

„Läheb korda, sir,“ lausus elatunud neeger armilist suud viisakale naerule kiskudes. Ent teades, et seda erilist kutset ei põhjustanud ainult huvi tema käekäigu vastu, muutus ta üha ebakindlamaks.

„Kuidas Billil läheb?“ kuuldus sigari tagant.

„Täna küsimast, sir — Billil läheb hästi.“

„Olen kuulnud, Jackins, et tal hästi läheb... Tema ülikoolikaaslased räägivad Bill Jackinsi väitekirja kaitsmist kui legendi...“

Vana neegri näole tekkis heameelenaeratus.

„Jah, sir — ta on tubli poiss!“

„Ent kahjuks ainult neeger,“ pani McRuck toorelt punkti. „Vaata, Jackins,“ jätkas ta siis rahulikult ja kaalukalt. „Minu poeg lõpetas samuti ülikooli ja nüüd alustab ta teekonda poliitilisel redelil. Sa oled neeger, Jackins — sa võib-olla ei mõista kõike, mida ma räägin, kuid võta ennast kokku...“

Kuna Tom Jackins hoolikalt vaibamustrit uuris, jätkas magnaat:

„Allan McRuck vajab massile edukaks lähenemiseks erakorralist populaarsust, sest pärast seda võist-

lust pühendab ta ennast presidendivalimiste küllaltki kaelamurdvasse propagandakeerisesse... Ja ei ole sugugi halb, kui meie Trumanit ameerika rahvale soojalt soovitab kandilise ringi tšempion! Õigus, Jackins?" McRuck vaatas neegrile, kes ikka veel vaipa uuris. „Niisiis, Jackins — meie mister Jacobsiga oleme otsustanud..." McRuck rõhutas kergelt järgmisi sõnu: „... et sinu poeg Bill kaotab selle võistluse esimesel roundil."

Vana Jackins neelatas kuivade huultega.

„Ja... kui ta ei taha?"

Vaevumärgatav naeruvine vilksatas konservikuninga silmanurkades.

„Kas sinu värske filoloogia-doktor tahab edaspidi kusagil baaris nõusid pesta, või soovib ta natuke kõrgemale tõusta?" McRuck lausus seda toonil, mis ei jätnud kahtlust tema kavatsuste suhtes. „Ma võibolla aitan su pojal tõusta — kuid tõusmist peab ta alustama täna „Madison Square Gardeni" pörandalt. Mine!"

Tom Jackins vaatas mõtlikult oma raskeist löökidest moondunud rusikale ja mister McRucki hästiraseeritud koonule, kuid noogutas hajameelselt ja läks.

Veidi aega hiljem, kummardunud massaažiks poja lihaselise selja kohale, ta ütles:

„McRuck laskis mind kutsuda, Bill..."

„Tean, taat," sõnas poeg huvitult.

„Kas öelda või mitte...?" keerles mõte vana poksija peas sõrmede automaatselt jätkates tuttavat tööd. Ja siis kuulis ta end vaikselt lausuvat: „Tema ja Jacobs soovivad Allani võitu esimesel roundil."

„Ma usun seda neist," kõlas veelgi huvitum vastus.

„Tead sa ka seda, mis siis juhtub, kui nende soovi ei täideta?”

„Siis loetakse meid kõikjal välja, taat,” vastati nüüd veidi surutult.

Nendevahelise jutu katkestas sissetuiskav mänedžer.

„All right, Jackinsid — varsti läheb lahti...” Ta erakordne elevus viitas eriti mainimisväärsele kihlveo-summale. „My dear boy,” patsutas ta Billile õlale, „täna on su elu suurim võimalus!... Kuidas sa ennast tunned?”

Kaks rida lumivalgeid hambaid helkis tõmmus näos.

„Kas või viiskümmend ringi!”

Mänedžer muutus veel varjundi võrra rõõmsamaks.

„Pea meeles,” ütles ta. „McRuck töötab sirgetega kui raskekuulipilduja!... Ent ma loodan sinu vasakule kahurile...”

Allan McRuck nautis parajasti eriti just esiridade rökkavat kiiduavaldust, kui nõõride vahelt ringi puges Bill Jackins.

Umbes kümnendaist ridadest kuni ligi veerand miili kauguste seisukohtadeni tõusis nüüd maruline lärm, milles võimas ovatsioon segines toore sõimuga, provotseeriv vile spontaanse aplausiga — olenevalt mitmekümnetuhande-pealise inimmassi erinevaist maailma-vaateist, arenemisastmeist ja eelkõige igäühe normaalsuseprotsendist. Ent lavendlilõhnaliste esiridade kahe-saja-dollarilised oma tähtsust tundvad istekohad reageerisid Bill Jackinsi ringiilmumisele põlgliku vaikusga.

Vana Jackins — seistes vahekäigus just väljaspool helgiheitjate valgussõõri — nägi, kuidas isa ja poeg McRuckid vahetasid mõistva viipe. Ta ohkas ja pöördus tagasi.

Kõlas gong.

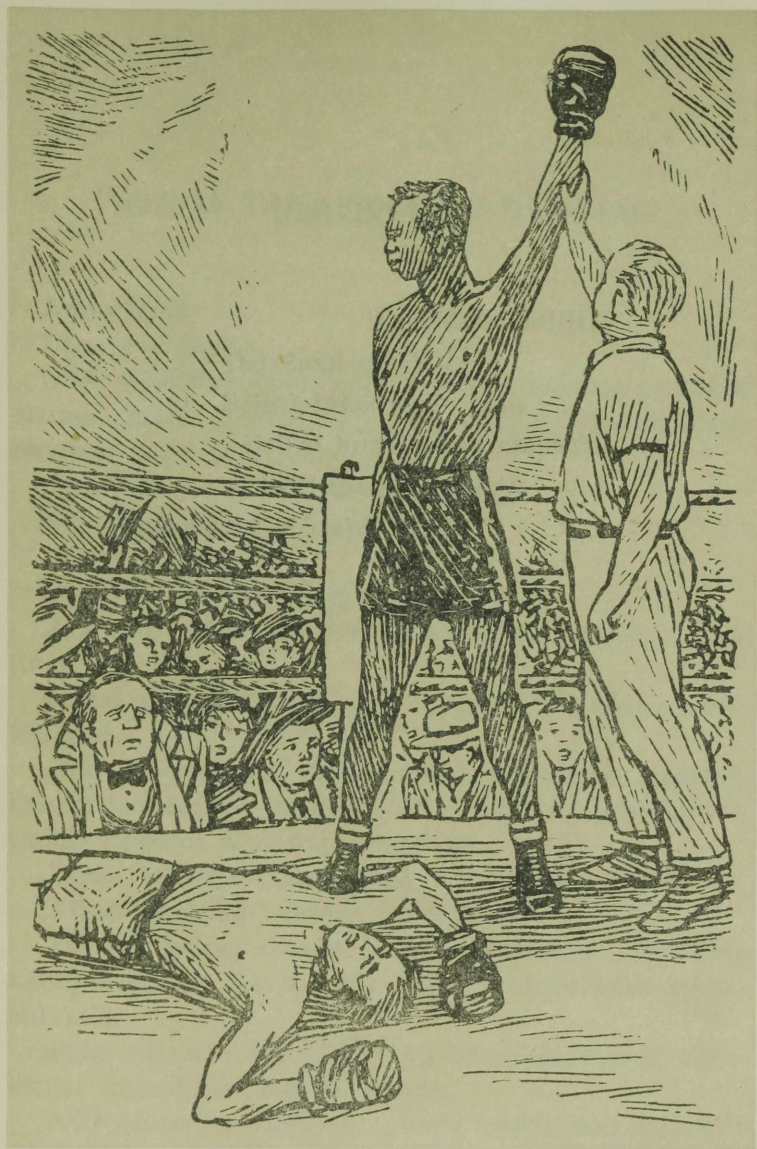
Aeglaselt riietusruumi astuvale Tom Jackinsile paiskus seinal olevast valjuhääldajast temporohkele matšile ärevalt kaasaelava diktori katkendlik kõne:

„...erakorralise kiirusega. Nüüd Allan McRuck ründab raevukalt Jackinsit, kes kaitsesse tõmbunult varitseb... McRuckilt tugev uppercut... kohe raske seeria solaari... Jackins taganeb nõõridesse; klintšivad... kohtunik lahutab... McRuck jätkab maruliselt. Ta sirged tapavad Jackinsit halastamatu järjekindlusega... Tundub, et teist roundi vist ei tulegi! Nüüd sukeldub McRuck Jackinsi parema käe pettelöögist... Mc... Oohhh!!...“ Valjuhääldajast paiskus metsik kisa, millest diktor hääle kähisedes üle karjus: „Jackinsi kurikuulus vasak rabas kui pikne... McRuck lamab... Kohtunik loeb... kaks... kolm... neli... Ja alles esimene round!... ...seitse... kaheksa...“

Rohkem Tom Jackins ei kuulanud. Ta tormas halli, mille laekaarte all pöörles metsik inimhäälte orkaan.

Ringinurka toetuva noore neegri ees lamas põrandal USA senaatori auahne poeg...

Mister Carrick McRuck kuulas vihast hallina sõprade hulgas istudes, kuidas värskete tšempionile ähvardusi ja tervitusi mõirgasid kümned tuhanded valged ja värvilised orjad. Tõstmata pilku, tundis ta, et tuhanded vihkavad silmapaarid terava tigidusega jälgisid tema ja ta rahakate kaaslaste naeruväärselt väikese grupi iga liigutust — ning võimas McRuck surus endas asjatult alla kummaliselt ebakindlat tunnet, kas neegri Bill Jackinsi endastmõistetavalt möödapääsematu julm karistamine ei too talle endale tulevikus palju ebameeldivusi...

KALIMEHED.

**Hitler retsividivisti
käisele haakristi
pani — ja saigi fašisti.
Truman poolsurnud fašisti
upitab kuidagi püsti,
sest vajab ju trumanisti!**

EILE JA TÄNA LÄÄNE-SAKSAMAAL.

Anno 1945.

Uksele koputati.

USA erilöökbrigaadi ülem kolonel Hawker häälitse ebamääraselt, mispeale sisse astunud korrapidaja-ohvitser silmi pilutades teatas:

„Vangistatud tähtis hitlerlane, sir.”

Kolonel Hawkeris ärkas Mars.

„Sõjaväelane?”

„Yes, sir — obersturmbannführer.”

„Oh-hoo!...” kajas ruumis tunnustav ümin. „Sisse tuua!”

Ruumi ilmus võrdlemisi katkutud välimusega haakristlane.

„Tabasime elusa hääni, sir!” võidutses seersant, kes turjast hoidis teravanalist, tagedalt põrmitsevat, rinnal rippuva monokliga tegelast.

„Tema relvad, dokumendid...?” küsis kolonel.

„Minu käes, sir,” teatas korrapidaja.

„Hüva,” lausus kolonel laua taha istudes. „Te olete vaba, seersant. Saatke siia tõlk,” järgnes käsk korrapidajale.

„Pole vajadust, härrased,” kuuldus hitlerlaselt võrdlemisi korralikus inglise keeles.

„Nii?” imestas kolonel, „Very well! Me kuulame teid, mister...”

Tegelane surus monokli silmakoopasse ja kummar-
das kangelt.

„Lubage esitleda — kahekümne kuuenda SS-erikor-
puse ülem obersturmbannführer Kurt von Steinau,
eraelus keemiatööstuse „Steinau ja Poeg“ omanik.
Kellega on mul au...?“ pöördus ta kotsakappide
klõpsudes ameeriklase poole.

„Kolonel Hawker, Uus-Meremaalt, kaubamaja
omanik,“ ühmas kolonel. Sakslast huviga silmitsedes
lisas ta heatujuliselt: „Kuidas see pahandus juhtus, et
te meile vangi sattusite, mister Steinau?“

„No, sir,“ muigas SS-lane ühe suunurgaga. „Ma ei
ole vang, olen parlamentäär.“

„Parlamentäär...? Ent minu mehed, kes teid tabasid,
ütlesid...“ kogeles hämmastunud kolonel.

„Mind ei oleks kunagi tabatud teie meeste poolt,
sir...“ — sakslane kummardas ameeriklasele —
„...aga ma ise otsisin teiega kontakti kui aumees
aumehega, et nelja silma all läbi rääkida mõningate
teie ja meie isiklikke huvisid puudutavate küsimuste
suhtes.“

Kolonel Hawker, mõelnud hetke, nõustus sakslase
sooviga „nelja silma“ osas.

„...nii olime me sunnitud selle jultunult ettetungi-
nud väikese vene väeosa barbaarsel surve taganema
teie asukohast põhja suunas mitte kaugel asuvale
rabakaldaliste järvede alale,“ oli haakristlane oma
seletust lõpetamas. „Nimetatud positsioonid soodusta-
vad igati meie kava valmistada seal järvede vahel
neist jultunud asiaatidest esmaklassiline boeuf à la
Tatare, et vabastada teile Rotemunde sõjatehaste

rajoone. Aga selleks vajame, sir..." — SS-lane avas nüüd oma kaardid — "...teie suurtükiväe toetust!"

Äärmiselt jultunud ettepanekust sugugi mitte üllatunud sõjaärimees, kaalunud sakslase sõnu, raputas tusaselt pead:

"Ei, ma ei saa seda teile kahjuks lubada, mister Steinau, me oleme venelastega liitlased..."

"Mis tähendab liitlased...?!" ägestus hitlerlane ja naeris kurjalt. "See on ju avalik saladus, et te olete rohkem meid abistanud kui neid! Mängime lahtiste kaartidega. Kui tulevastele ärisõpradele pakun ma teile siin suurepärase, nagu teie pool öeldakse, businessi!"

USA sõjaväevormi kandev dollarihai tõmbas näole segase grimassi, mille igas kurrukeses värises ahnus, kui ta ettevaatlikult sõnu valides ütles:

"Von Steinau, ärge unustage, et ma olen aus äri-mees... ent teie jutt lõhnab juba liiga selgesti..."

SS-lane katkestas taiplikult ameeriklase jutu:

"Jawohl, härra kolonel — teil on täielik õigus seda öelda, et see lõhnab selgesti..." — ta tegi kolme sõrmega rahalugemisliigutuse — "...selle järgi! Meil on vooris, kui olete kuulnud, Majdaneki laagrist kaste kulla ja muude väärismetallidega..."

Jänkist koloneli ninasõõrmed laienesid.

"Kas lõualuudega koos...?"

"Aber nein," tõrjus SS-lane veidi solvunult. "Kõik on meie tuntud põhjalikkusega ümber töötatud! Aga muidugi," — von Steinau naeratas jultunud avameelsusega — "nagu te õieti arvasite, enamikus hambakuld..."

Kolonel mõtles paar minutit keskendunult, siis tõusis ja ütles kuival:

"Täpselt kolmekümne minuti pärast käsin ma anda brigaadi kõikidest raskerelvaliikidest koondtule-

löögi..." — ta kummardus järgnevaid sõnu rõhutas kergelt SS-lase poole — "...teie väeosa pihta. Ent..." — ta patsutas käega von Steinaule julgustavalt õlale — "...võib kergesti juhtuda, et me eksime ruuduga ja tuli tõepoolest kandub... teie poolt soovitud sektorisse!"

"Wunderbar!" Von Steinau surus kahe käega kolonel Hawkeri kätt. "Ma teadsin, et teil, ameeriklastel, on mõistust..."

Kolmkümmend minutit hiljem kuulduski kahurimürinat. Kuid see ei tulnud põhjast, vaid kõrvalt — tundus, et kagust. Seejärel raksus ja põrus taevalagi ja kusagil eespool alustas metsikut keemist sõjakatel... Korraga oli lai, lõunasse viiv automagistraal, mille ääres ühel kõrgemal künkal parajasti paiknes USA erilööbrigade staabikoosseis, eesotsas kolonel Hawkeriga, täis segaduses põgenevat, jooksvat, karjuvat, hirnuvat, veerevat ja põrisevat Hitleri riigi elavjõudu ja tehnikat.

Siis lõppes paukumine ja mürin niisama järsku, kui oli alanud. Kusagilt olid ilmunud ootamatult, nagu alati kogu selle sõja jooksul, Nõukogude Armee võitlejad, kes vaatlesid pilklikult oma „liitlasi“ ameeriklasi, kui need piinlikkusest punetavate kõrvalestadega alustasid lagedalepugemist igasuguste veokite alt ja vahelt...

*

Anno 1950.

Uksele koputati.

Berliini Ameerika-sektori asekomandant Hawker häälitseis ebamääraselt, mispeale kabinetti puges kummardav sekretär.

"On tabatud ammu tagaotsitav retsidivistidejõuk sir!"

Kolonel Hawkeris ärkas Pinkerton.

„Sisse tuua!”

Valvurite saatel astus ruumi kuus peenekaelist, umbes viieteistkümne-kuueteistkümneaastast Lääne-Saksamaa kodanikku.

„Sisse kukkusite, sõbrad,” irvitas asekomandant. „Ameeriklastega pole kerge, mis...?” kinnitas ta oma silmaluubi ühele vinnilise näoga, ilmselt juhtivale tegelasele.

Kehitades oma luisi liikmeid, lausus see:

„Teie mehed meid ei taba, komandant. Me ise ilmusime teie käsutusse...”

Kolonel Hawkeri suu avanes sellele jultunud avaldusele teravaks vastuseks, kui uuesti sisseastunud sekretär talle midagi sosistas.

„Oelge, et otsekohe,” saatis ta sekretäri minema. „Viige need linnud seniks kõrvaltuppa,” käskis ta valvureid. „Ülekuulamist jätkame hiljem.”

Lahkujate sammude kaja vaibus ja kolonel läks sisseastuvale külalisele naeratades vastu:

„How do you do, mister parun? Kuidas elame?”

Von Steinau võttis ohates istet.

„Raske, kolonel — raske... Tööd on palju... Aga et see kõik läheb saksa rahva suure tuleviku nimel,” siputas ta paatost oma sõnadele, „siis kannatame välja...” Ta vaatas sabaliputavalt jänkile. „Ma tuln siia, sir, et juures viibida, kui minu organisatsiooni väljavalitute delegatsioon külastab teid, ühenduses teie eilse ettepanekuga.”

Asekomandant oli lahkus ise.

„Teie teenistuses, oberführer. On nad siin?”

Von Steinau vaatas kella.

„Oleksid pidanud olema... Mind nad tavaliselt ei peta.”

Asekomandant, valanud laual olevast kollase kukega

pudelist klaasidesse karastavat jooki ning lahjendanud selle soodaveega, viipas:

„Palun, kallis sõber! Adenaueri terviseks...“

Teine rüüpas mõtlikult, enne kui vastas:

„Adenaueri terviseks...“ — ta otsis viisakamat väljendust — „...tuleks vahetpidamatult ja ohtralt juua!“

„Jah,“ noogutas kolonel Hawker piinlikult puudutatuna. „See asi läks meil veidike viltu... Aga rahva meeoleolu peaks olema elav?“

Von Steinau lækastas hingekõrri sattunud viskist.

„Tormiline!“ kraaksatas ta siis. „Ülielav ja tormiline...“

„Noh, näete...?“ Kolonel Hawker koputas sõrmetega lauaplaadile. „See kommunismivastane külm sõda tõmbab rahvast kõvasti kaasa!“

„Üllatavalt kõvasti,“ pomises sakslane mornilt.

Asekomandant andis oma pimedale fantaasiale kannuseid.

„Ma olen kuulnud, et ühenduses Põhja-Atlandi paktiga on meil järsult suurenenud elektrienergia-, toiduainete- ja tööpuudus. See on... mnjaa...“ — siin lõi koloneli fantaasia häbitult eest ja tagant üles, — „omavahel öelda, täpselt Marshalli plaani kohane: Lääne-Saksamaa rahutused levivad Ida-Saksamaale — ja olemegi purustanud sealse kooskõla!“

Von Steinau heitis kolonelile ehmunud pilgu, kehitas närviliselt õlgu ja vaatas kella.

„Loodame, et see nii läheb, sir,“ pomises ta. „Ma ei saa aru, kuhu mu delegaadid jäävad!... Ega ma teid ei seganud teie töös, härra kolonel?“ vaatas ta küsivalt ameeriklasele.

„Mitte eriti... Ma parajasti kuulasin üle gruppi noori murdvargaid — aga sellega pole kiiret...“

„Murdvargaid?“ huvitus Steinau. „Sakslased?“

„Muidugi,“ haigutas asekomandant. „Noored, üdini rikitud sakslased.“

„Oi-oi-oi,“ vangutas Steinau pead. „Kui raske on minul, kes ma olen Lääne-Saksamaa noorsoo üldjuht ja isa, kuulata, et leidub veel niisuguseid häbistavaid plekke Adenaueri rahva paljukannatanud nahal... See tuleb kõik sellest, et nad on organiseerimata! Minu organisatsioonis tegutsevad noored vilunud juhtide järelvalvel...“ Ja teravaninalist nägu tuttava monokliga dekoreerides mainis ta tugevalt kristliku alatooniga: „Te võiksite, sir, nende õnnetute usutlemist jätkata... Võib olla, et nad ei olegi nii palju süüdi, kui teile paistab?“

„Vanad röövlid,“ lõi asekomandant käega. „Aga kui teid huvitab...“ Ta vajutas kellanupule. „Saatke see bande siia!“ sai sisseastunud sekretär korralduse.

Uuesti valgus ruumi endine seltskond. Huviga vaatleva von Steinau silmakoobas pillas klaasketta.

„Sir,“ vingus ta solvunult. „See ongi delegatsioon, millest ma rääkisin!...“

Kolonel Hawker tegi suured silmad.

„Delegatsioon...? Aga minu mehed ütlesid, et need on retsidivistid!“

Ta tõusis kui õiglusejumala karikatuur terves oma ligi seitsmejalalises pikkuses ja müristas: „Patrulli ülem siia!“

Kui vedrust visatuna kerkis see ukse vahele.

„Kas jälle olete purjus...?!“ möirgas asekomandant. „Arreteerite mind külastama tulnud delegatsiooni ja tembeldate selle liikmed retsidivistideks!... Kümme päeva peavahti! Minge!“

Kohkunud seersant kadus. Ruumis valitses veel vaikus, kui sinna puges sekretär, kaenlas paks album.

„Lubate, sir...?“

„Mh...“

Sekretär asetask albumi ülemuse ette ja avas selle.

„Fotod ja andmed tabatud grupi kohta.“

Kolonel vajus hämmastunult istmele.

„Hea küll, võite minna. Ja teie ka!“ haukus ta valvurite poole. „Mis te vahite siin, silmad ja kõrvad pärani...?!“

Kui üks äraminejate järel oli sulgunud, luges asekomandant pomisedes ja lõpetas poolvaljult:

„...jultunud röövimise ja kahekümnendal selle kuu päeval Inglise tsoonis panid toime relvastatud kallaletungi laole number kolm, kust viisid ära üksteistkümmend autokoormat produkte.“ Asekomandant võrdles fotosid peenekaelalistega. „Võta või jäta,“ pomises ta. „Klapib...“

Vinnilise näoga grupivanem avas suu:

„See on alatu laim, et üksteistkümmend, härra oberführer,“ pöördus ta punastades Steinau poole, kes kulmu kortsutades oli kuulanud kolonel Hawkeri lugemist.

„Vait!“ karjatas oberführer. „Valelikud! Lurjused!... Kuhu te panite viis koormat...?!“

Kolonel Hawkeris ärkas õiglane ja karm kolonelnik.

„Tähendab — teie olete siis selle bande pea-pere-meest?“

„Ärge olge väiklane, sir,“ ägestus von Steinau. „Mäletate, see viimane viis tuhat dollarit oligi ju sellest operatsioonist...“

„Mis kurat...?!“ ägestus nüüd ka asekomandant tõsiselt. „Ainult viis tuhat üheteistkümnest autokoormast...?! No küll on sulid!...“ Ta valas endale seekord ainult soodavett. „See on juba röövimine!“

„Küll me selle ära klaarime, sir,” vaigistas von Steinau pahameelest luksuvat ameeriklast.

„Klaarite... Aga mis me nendega teeme...?” näitas Hawker ükskõikselt küüsi näriva delegatsiooni poole. „Nad on ikkagi,” nüüd otsis temagi viisakamat väljendust, „teataval määral rikkunud Lääne sea-dusi...”

„Kui asja peensusteni tungida,” keerutas oberführer, „siis on nad täitnud ainult teie endi soovi ja muretsenud organisatsioonile nii-öelda endaalgatuse-põhimõttel mõningaid sissetulekuid... Ja pealegi on need mehed minu poolt välja valitud teie poolt saadud ülesande täitmiseks.”

„Tulevad nad sellega toime?” kahtles kolonel. „Sealpool ollakse valvsad...”

„Tulevad!” Von Steinau naeratas isalikult oma kuuetele jüngrile. „Teevad küll vahel vigureid, aga muidu on osavad ja tublid poisid. Garanteerin, et Ida-Saksamaa rahu on vähemalt üheks aastaks häiritud...”

Kümme minutit hiljem oli idatsooni saadetud von Steinau „Pruuni diviisi” kuus andekamat liiget, et tekitada Demokraatliku Saksamaa elanikkonna hulgas paanikat aktidega, mille sooritajaiks avalikkuse teada pidid jääma Steinau kava kohaselt kohapealsed rahulolematud elemendid.

Ent samal õhtul sai Berliini Ameerika-sektori asekomandant kolonel Hawker teadaande, milles oli öeldud, et Berliini idatsoonis on tabatud kuueliikmeline jõuk noorukeid toiduladude rüüstamisel, kelle dokumendid, relvad ja avameelne ülestunnistus heidavad halba valgust nende peremeestele Lääne-Saksamaal.

MARŠALLISEERITUD MENUU.

Lääne-Saksamaal on sagin,
lõunalauas kõva ragin;
jahu, suhkrut, kaeratummi
loodeti — kuid USA
saatis närimisekummi...
Ole mees ja sikuta!

„RAHUTUVIKE”.

Rootsi krahv Bernadotte sõitis Julgeolekunõukogu ülesandel Araabia vägesid Iisraeli riigi vastase sõjategevuse lõpetamisele kutsuma.

(Ajalehest 1948. a.)

See oli alles hiljuti, kui krahv Bernadotte, saanud Julgeolekunõukogult ametliku ülesande sõja lõpetamiseks Lähis-Idas, pistis tolle paberi lugematult taskusse. Ta sosistas mõningate Wall Streeti meestega ja reisis siis kähku Hommikumaale.

Sidunud kaameli kõrvade külge valged lipukesed ja endale hambusse võtnud õlipuuoksa, ronis ta kõrvelaeva kukile ja kihutas, nii et liiv lendas, korralt kutsuma Araabia vägede vere- ja eriti õlijanulist ülemjuhatajat.

Jõudnud kihavasse sõjaleeri, kus tehti hoogsalt ettevalmistusi kojukippuvate araablaste järjekordseiks tapatalguteks, sulges Bernadotte'il tee paljasjalgne, triibulise mantliga kikkiskõrvaline tegelane, kes püüdis oma narmendavat türgi sõduri mundrit katta kohaliku rahvusrõiva lehvivate hõlmadega. Ta kiskus oma romantilise rüü voltide vahelt välja kaugegtki mitte romantilise automaadi ja võttis krahvi „kirbule”.

„Salem aleikum!” karjatas Bernadotte. „Pane, kallis mees, see riist ära...”

„Al kara sibiri bum-bum makara!...“ Umbes selle sarnane jutt, mis sobis nähtavasti samahästi tervituseks kui ka sõimuks, kõlas relvaga vehkiva kõrbe-
poja suust.

„Okei, okei, Ali Baba,“ noogutas Bernadotte imevirgalt ja lahkelt.

Nüüd lükati lähedal asetseva telgi eesriie kõrvale ja kehakas golfipükstes tegelane kargas esile.

„Kuhu sa, ristitud koer, trügid ja kes sa oled...?“

Krahvil hakkas sellest solvamisest pea ümber käima, pealegi kus arupärija ise Muhamediga kaugegtki sugulane ei paistnud olevat.

„Ma vahendan,“ kirus Bernadotte. „Kulla sõber,“ ägas ta kaameli küüru tagant triibulist piiludes. „Ütle, et see subjekt selle paugutaja ära paneks...“

Golfipükstes tegelane käratas pika rea umbhäälikuid, mille peale „beduiin“ kõrvad lonti laskis ja kuulekalt minema marssis.

Paljunäinud kaamel ei teinud sellest mingit numbrit, et „põhjamaade hiilgus“ mööda ta sabarootsu alla ronis.

Telki astudes nägi Bernadotte, kuidas üks valges burnuses isand suure trümoopeegli ees kahe tõmmu-nahalise asjamehe abil endale musta habet ette kleepis; sealsamas kõrval oli igat sorti karbikesi ja potikesi pruuni määrdega ja suur värvitrüki pilt ehtsast araablasest. Bernadotte võttis kokku oma puuduliku arabia keele oskuse.

„Kallis sahib, me tahame trehvata araablaste peameest!“

Habemekleepija, teinud talle peeglist lõbusa grimassi, koputas endale nimetissõrmega vastu pealage, mis pidi arabia keeles nähtavasti tähendama: „Mina see olen, keda sa otsid, istu maha ja pajata!“

Bernadotte, soovides silma paista kohalike kommete austamisega, keris oma luised jalasääred jstumise alla risti ja kükitas neile julma julgusega otsa.

Araabia šeiگیks muutuv tegelane seletas Bernadotte'ile oma emakeeles, mida ta hulga paremini mõistis kui araabia keelt, et tema armastab täielikku rahu ja sõdib seepärast kuni viimse araablase ümberkolimiseni Allahi aedadesse.

Bernadotte, kes ei olnud aga vastaskõnelejale võrdne partner inglise keeles, proovis kõigepealt ühelt keelelt teisele karates leida nende hulgast selleks diplomaatiliseks vestluseks sobivaimat ja lõpuks jutlesid nad lääneriikide sõjaliste treenerite emakeeles. See oligi kõige mugavam, kuna juhuslikult telgi taga kuulatavad pärismaalased saksa keelt veel ei osanud.

„Mind saadeti muuseas sedagi küsimust uurima...“ — Bernadotte pilgutab teisele tähendusrikkalt silma — „...kas see kõmu vastab tõele, et Briti ohvitserid juhatavad Araabia vägesid.“

„Laim, selge laim!...“ Ülemjuhataja hirus rõõmsalt ja heledalt kui inglase seljast visanud araabia täkk ja jätkas habet liimides: „Kallis krahv, või mis sa oled, sellele küsimusele ma esitan vastuseks ühe minuti pärast konkreetse fakti...“ Ta topsutas näole pruuni puudrit, tõmbas kuldnöörilise valge peakatte pähe, viskas burnuse hõlma üle õla ja küsis: „Kellega ma sarnanen?“

„Igatahes mitte inglasega,“ sõnas Bernadotte pärast pikka takseerimist.

„Noh, näed,“ noogutas „šeik“. „Pole siin inglaste lõhnagi...“ Ta pöördus kandadel ringi. „Vaata eest või tagant, araablane mis araablane!... Mine nüüd ilusti nende juurde tagasi, kes sind siia saatsid,“ õpe-

tas ta Bernadotte'i siis heatahtlikult. „Ent sellest, mida sa siin nägid, ei tohi sa sõnagi rääkida! Sellest aga...” Ulemjuhataja võttis mahukast kohvriskoguka pakikese, mille Bernadotte kraapsjalga tehes enda kätte unustas. „Sellest aga,” jätkas musta habemega tegelane, „mida sa siin ei näinud, aga oleksid pidanud nägema, võid ja pead rääkima kogu aja ja vahetpidamata! Allah olgu sinuga...”

Kargas jällegi kaamelile Bernadotte ja kihutas nii kiiresti, kui selle kүүrudega looma jalad võtsid; õlipuuoks hammaste vahel ja pakk õlikompanii aktsiaid tagataskus, tundis see „rahutuvike”, et ta on endale võetud missiooni ennastsalgavalt täitnud...

KANTAAT, MADE IN USA.

Politseiseersant Jack Middletoni pilk randmekella vosvorosuteile registreeris, et südaööst oli möödunud täpselt üks tund. Täiuslik rahu valitses sel luksuslike aedade rohelusse uppuval privaatavenüül, kus toredate üheperekonna-villade pillavalt kunstipärased fassaadid näisid ka ööpimeduses oma omanike jõukusega uhkeldavat.

Middleton süütas sigareti. Hetkel, kui policeman nautis esimest nikotiinisõõmu, rebis teda ümbritsenud vaikuse hoolimatult pooleks terav, üdinilõikuv, närvekriipiv heli, millesse segunes summutiteta töötavat diiselmootorit meenutav müra. Middleton, heitnud tiku ja varjates peos hõõguvat sigaretiotsa, pingutas nägema jultunud ja kindlasti joobnud autojuhti, kes, tulles keelumärkidest hoolimata eraomanduse pühale pinnale, pani toime jämeda seadusrikkumise — ent tänav kogu pikkuses oli täiesti elutu ja tühi.

Samas kuuldus uuesti endine heli, mis näis kõiki meeli pingutavale policemanile kostvat ühe kaugemal pargis asuva villa lähedal. Kiljuv heli, mis rebis Jack Middletoni kuulmenahku järjest tugevamaks muutuva sireeni halastamatusega, lõppes just siis, kui lärmist kurdunud korralvur paari pantrihüppega jõudis parki piirava aia kõrge raudvärava ette.

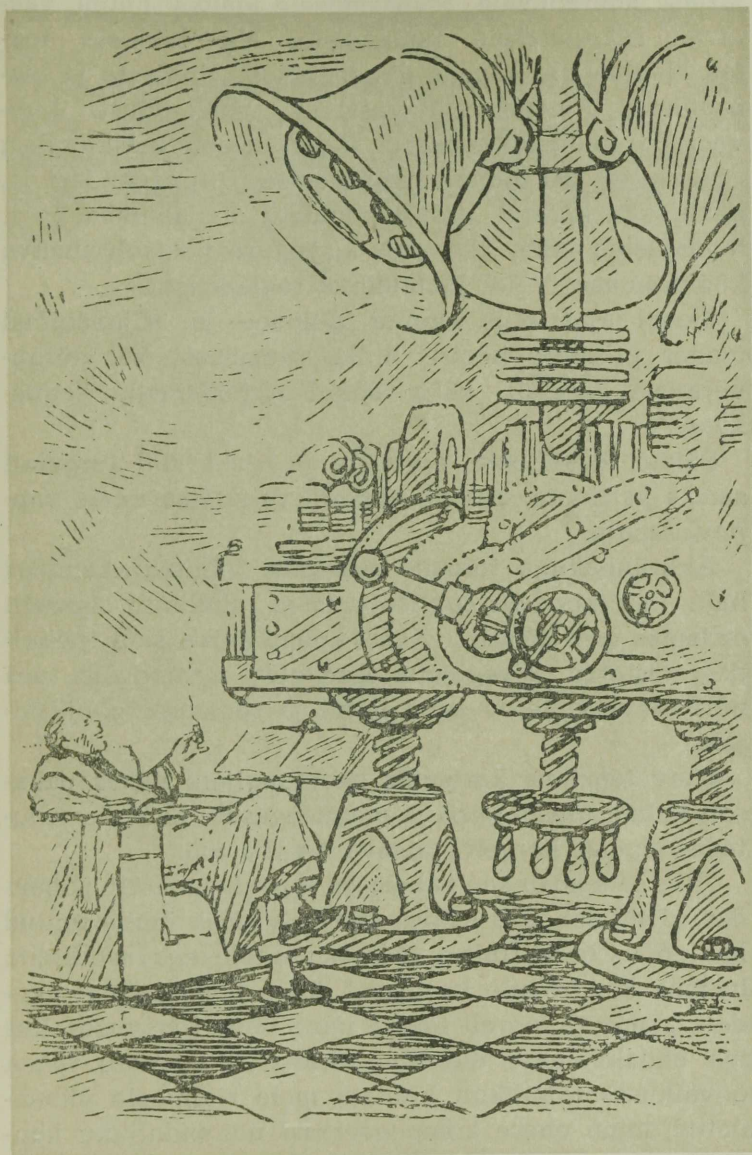
Paar sekundit kestis nüüd veelgi jubedamana tunduv vaikus — ja siis kostis endisest suunast tugev, terav pauk, millega seltsis mingi sajapealise olendi loomalik, korisev möirgamine. Sellele järgnes miljonite purunevate klaaside klirin ja jällegi rida tihedalt üksteisele järgnevaid pauke, mida saatis võigas, šaakalinaeruga sarnanev haukumine; siis kõmatas kõrvulukustav kärgatus, mille järel kuuldavasti mingisugune majakõrgune metallilade varises vagunitäiele portselanile. Uuesti lõhestas pimedust närvevapustav, loomalik möire, mis tohutult paisudes näis kostvat lõppematu röökimisena tuhandest surmahirmus vaevlevast kõrist.

See ebainimlik surmakarjatuste kanonaad keset öist ümbrust mõjus laipkaameks muutunud seersandile nii, nagu see antud olukorras oleks mõjunud igale normaalsele inimesele. Kõigepealt mõtles ta põgenemisele, ent enda-alalhoiuinstinktiga võitles tasavägiselt politseiniku kohusetunne. See öö oli nähtavasti jubedamate mõrvade sünnitajaks kui oli talle suutnud pakkuda ükski viimase aastakümnete jooksul loetud roimaromaan.

Hirmust poolhullununa põgenedes andis seersant siiski pidevalt abikutsuvaid vilesignaale, purustas möödajooksul automaatse alarmitekitaja katte, kutsus hüsteeriliselt lühilainemikrofoni karjudes välja lendbrigaadide valvesalgad, kiirabi, tuletõrje. Metsik helidekanonaad jätkus kogu aeg.

Jõudes tänavalambi piirkonda, haaras policeman relva ja, tulistades iseenele varju, kaotas meele-märkuse.

Paanikalaine tõusis ja levis kiiremini kui kahjutuli preerias. Lakkamatust helinast poolhullunud telefoni-keskjaamade teadetebüroode naisametnikud vastasid

järjest suurenevale arupärimisele igaüks huupi, vastavalt isikupärasele fantaasiale. Nii tekkisid teated Nõukogude vägede õhudessandist, inglaste ja hispaanlaste Uhendriikide-vastasest vandenõust, kuuveerandi kaelakukkumisest, indoneeslaste salakavalast rünnakust, just alanud valimiseelsest propagandast ja, nähtavasti kellegi vastutustundetult naljahamba poolt lendulastud laim, ühe uue kirjastuse peatselt ilmuva kõmuromaani veidi liialeläinud reklaamist.

Samal ajal olid suured politsei- ja sõjaväejõud ümber piiranud hoone, mille sisemusest kui põrguvärvast paiskus välja sõnult kirjeldamatu helidekaos.

Sõimu, meelituste, dollarite ja viski abil turgutati samas patrioote, kes nõustuksid vallutama kätkest vapuvad maja.

Äkkrünnakuga tormati avarasse, lahtiste akendega halli, kus mugavas tugitoolis istus rahulikult sigaretti suitsetav härrasmees. Keset ruumi seisis suur, pukkidele tõstetud allveelaeva meenutav masinavärk, mis näis olevatki terve selle lärmi ja segaduse põhjustajaks.

Istuv tegelane kortsutas sissetungijaid nähes pahaselt kulme, tõusis püsti ja mingisugusele hoovale vajutades lõpetas kergelt suitseva masina töö.

„Mis tähendab see häbematu korralagedus?!“ pahan-das džentlmen, kes esitles ennast väeosa juhile tuntud helilooja Courbarthina. „Ma esitan teie tegevuse kohta homme kongressile kaebuse,“ ütles heliakrobaat tige-dalt, „kuna te toorelt segate mind minu tegevuses, kus ma endaleiutatud elektron-orkestri ettekandes tahan öövaikusel rahulikult kuulata meie riigipeale pühendatud, minu enese komponeeritud uut pidulikku kantaati, mis peab helides kajastama meie valitsuse juh-

tide õilsamaid vaateid, tõekspidamisi ja tulevikukavasid! . . ."

Kuu aega hiljem võttis president Truman mr. Courbarthi Valges Majas pidulikult vastu, sest USA muusikaajaloo raamatus algas novaator Courbarthiga uus, „ameerika elulaadile“ vastav paukuv lehekülg.

DOLLAREIST AJUD.

Wall Street hindab kõrgelt „teadusemeest”,
kriitikut-psühhopaati,
kes ei tõsta kilbile Diogenest,
vaid ülistab... vaati!

HÄDAOHUD JA TERASVESTID.

Metodistide-sekti hingekarjase pastor Wilkie igapäevases tegevuses ilusaid sõnu kõnelema treenitud suu oli tõmbunud kitsaks, tigidaks piluks. Tema vastas istuv Wilkiede perekonna „must lammas” — lootusrikkalt alustatud, aga nüüd, nagu selgus, paratamatu pankroti äärel seisva kuulikindlate terasvestidete hase „Vennad Wilkie” kaasomanik irvitas anglo-ameeriklaste paljukiidetud rahuga oma vennale näkku.

„Vaevaga teenitud raha,” osatas ta pastorit ning lisas irooniliselt naeratades: „Nii osav jutlustaja, nagu sina oled, on sul need kahjud mõne...”

Halbaennustav ilme pastor Wilkie näol oli muutunud nii ähvardavaks, et noorem vend, märgates oma taktitust, muutis kurssi.

„Vabandan, pastor,” naeratas ta hetkele sobiva alandlikkusega, „kui puudutasin sinu tõekspidamisi...”

Pastor taltsutas end.

„Sa puudutasid mu sissetulekuid ja see on hullem!”

Minut hiljem suutis tema auväärsus, olukorrast väljapääsu otsides, juba selgitada, et tohutute kahjude peapõhjuseks on võistlevate firmade ootamatult leidlik reklaam, mis meelitas võimalikult pikka eluiga ihkavaid rahamehi firmaga „Vennad Wilkie” võitleva vesti-

vabriku poole pöörduma. Oma raha ja tuntud nime päästmiseks — pastor mainis tegelikult üksnes viimast, kuigi mõtles sealjuures ainult esimesele — otsustas usumees oma maise äri edukuse eest halastamatult võidelda püha usukilbi varjul ning abil.

Järgmisel päeval ilmus „Chicago Sun'i" esimesel, kolmandal, viiendal ja seitsmendal leheküljel lakooniline kuulutus:

„Kui teile teie elu ja varandus on armas, siis külastate pühapäeval palvelat „Eeden“!"

Need napid, ent paljuütlevad sõnad äratasid paljude gangsterite-kuuli kartuses värisevate rahameeste tähelepanu.

Sama lehe kahekümne kolmandal küljel olid tööpakkumiste-veerul tagasihoidlikud read:

„Kaksteistkümme ausat, kannatlikku ja jumalakartlikku meest võivad leida ajutist teenistust. Soovijail pöörduda laupäeval kella 10—11-ni palvelas „Eeden" mister Smithi poole."

See kuulutus rahameeste tähelepanu loomulikult ei äratanud...

Õöl vastu laupäeva oli palvela „Eeden" vastas asetseva maja esiküljele tekkinud hiiglasuur afišš, mis kujutas ilmselt ränkrikast jänkit uljas hoiakus, põidlad vesti käeaukudes, toetumas lopsakale ahvileivapuule, sealjuures mitte vähimatki hoolides meeltheitvast gangsterist, kes talle vägevast püstolkuulipildujast läheda maa pealt otse rindu tulistas. All olev jalapikkuste tähtedega tekst bravuuritses:

„Vennad Wilkie" terasvest kaitseb teie omakseid

ööl ja päeval teie matusteks kuluva summa väljaandmise eest!"

Juba kell üheksa oli palvela ümbruses liiklemine tõkestatud enam kui kaheksas kvartaalis; umbes paarikümne tuhande pealine töötutepere seisis ja ootas ausalt, kannatlikult ja mõni võib olla isegi jumalakartlikult — nii, kuidas kuulutuses mainitud mr. Smith oli soovitanud — kellaosuti kümnele jõudmist, kui, vastavalt tööpuudust vihkava linnapea korraldusele, asuti ootamatult rahvamassi hajutamisele. Suurem osa kohaotsijaist ujutati üle külma veega tuletõrje poolt; teine osa peksti põhjalikult läbi valgeis kinnastes policeman'ide poolt; paarkümmend kergelt- ja raskeltvigastatud toimetati hiljem haiglasse... Ent lõpuks seisis palvela käärkambris ikkagi kaksteist nälginud meest, et alustada siit, nagu mister Smith vagalt naeratades ütles, Jehoovale meelepäraast teenistust selsinatsel „Eedeni"-nimelisel viinamäel.

*

Pastor Wilkie seisis kõrgel kantslis ja vaatas rahuldustundega viimase võimaluseni täiskiilutud palvelat. Pastori selja taga püha sakramendi valves seisis tosin elusuurusi kipsapostleid, kelle kivistunud habemeist ja rüüvoltidest õhkus pidulikku väarikust.

„On saabunud meie firma suur silmapilk," mõtles põlvitav hingekarjane, kui ta koguduse arvates pidas vaikset palvet. Siis tõusis ta ja alustas sujuvalt ja ilukõneliselt oma jutlust, milles ta elavais värvides kirjeldas tuhandeid ohte, mis ähvardavat rikast ameeriklast öösel ja päeval. Järsku oli ta kantslikatte alt kätte haaranud soliidsed automaat-püstoli; selle päraga kantsliservale koputades andis ta kirikuteenrile lep-

pemärgi. Uhe hetkega olid altari-esistele apostlitele selga kinnitatud uhiuued terasvestid ja nüüd pastor, vabandanud viisakalt koguduse ees, pööras selja, ning palvelas kõlasid summutajaga varustatud automaadi kuivad haugatused. Kaksteist apostlit, kaksteist „Vennad Wilkie” terasvesti ja kaksteist automaadilasku jumalamehe kindlast käest...

Nüüd pöördus pastor särades koguduse poole ja hüüdis:

„Nende soomustlääbistavate kuulide ees oleks purunenud iga terasvest...”

Samal hetkel nägid hämmastunud kirikulised, kuidas kõik kaksteist apostlit kummardasid ja kooris lausused:

„Ainult „Vennad Wilkie” ülikõrge kvaliteediga mugav, moodsalõikeline terasvest jättis meid ellu ja võimaldab ka teile muretut elunautimist hällist hauani!...”

Tormiline aplaus. Ja juba liikusid apostlirõivais tegelased, kipsmaskid eest võtnud, ridade vahel, võttes vastu tellimusi vaimustusest juubeldavalt härraskoguduselt.

Pool tundi hiljem Wilkie noorem, patsutades Wilkie vanemale palvela käärkambris tunnustavalt õlale, lausus:

„Ausalt öelda, ma natuke kartsin, et mõnest meie vestist kuul läbi läheb — kuid kõik läks hästi...”

Tagataskust võetud lapikust pudelist endale ja vennale ihukarastust valades muheles hingekarjane:

„Nende kuulidega, millega mina neid lõdisevaid apostleid põmmutasin, luban ma endale viie meetri kauguselt vastu paljast keha lasta! Ja vean kihla, et ma isegi õiget kōdi ei tunne...” Kella vaadates surus ta kärmelt venna kätt ja sõnas:

„Poole tunni pärast tuleb mul ühele jõukale beebile tilk külma vett pähe valada — nii et okei, sugulane!...“

Visanud talaari käe peale, ning surunud ametimütsi taskusse, ümises ta tänavale astudes endamisi:

„Nii võitlen vagalt looja väes — rist ühes, püstol teises käes...“

SISUKORD:

Pidas sõna	5
Heameelt Bessiele	6
Valimiseelses Ateenas	20
Churchill & Co programm	22
„Vana rõõmus Inglismaa“	23
Ulipommi valem	30
Nüüd ma kõnelen	34
Kaks kildu sõjast Koreas	41
Metslased	42
Finiš läheneb	50
Sudungaron Toba	51
Ameerika elulaad	70
„Aus mäng“	71
Kälimehed	78
Eile ja täna Lääne-Saksamaal	79
Maršalliseeritud menüü	80
Rahutuvike	90
Kantaat, made in USA	95
Dollareist ajud	100
Hädaohud ja terasvestid	101

Vastutav toimetaja A. Kerge.
Kunstiline toimetaja A. Koemets.
Tehniline toimetaja O. Kasemets.

Ladumisele antud 27. I 1951.
Trükkimisele antud 13. II 1951.
Trükiarv 5000. Paber 54:84, $\frac{1}{16}$.
Trükipoognaid 6,75. Formaadile
60:92 kohaldatud trükipoognaid
5,535. Arvutuspoognaid 3,95.

MB-01860.

Trükikoda „Ühiselu“, Tallinn,
Pikk t. 40/42. Tellimise nr. 238.

На эстонском языке.

Э. Раннет.

Американский образ жизни.

Hind rbl. 2.55.

Rbl. 2.55

A

18811

157334

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00151518 0